

RATKAISUN HETKIÄ

Tasavallan Presidentti
RISTO RYTIN
puheita

O T A V A

Ratkaisun hetkiä.

Tässä kokoelmassa julkaistaan Tasavallan presidentti Risto Rytin valtiomiestoiminnan ajan tärkeimmät puheet, jotka kaikki ovat syntyneet Suomen kansan suurten ratkaisujen hetkinä: ensimmäinen niistä on pidetty joulukuun alkupäivinä 1939, viimeinen kesäkuun lopulla 1941, jolloin oli alkanut ratkaisutaistelu kansamme olemassaolosta. Näillä puheilla on ollut syvälle ja laajalle ulottuva merkitys, ne ovat olleet ohjeena ratkaisun aikojen poliittiselle ajattelulle. Ne ovat olleet ikäänkuin marssikäskyjä jälleenrakennustyön eri vaiheissa. Mutta niillä on syvempikin merkityksensä, ne julistavat vakau-
musta yhteiskunnallisesta oikeuden-
mukaisuudesta ja kansallisesta vapau-
desta ja tulkitsevat koko kansan hor-
jumaton tulevaisuudenuskoa.

Tällaisena tämä puhekoelma on arvokas historiallinen ja kansallinen asiakirja, jonka jokainen kansalainen mielellään omistaa.

RATKAISUN HETKIÄ

TASAVALLAN PRESIDENTTI
RISTO RYTIN PUHEITA

TASAVALLAN PRESIDENTTI RISTO RYTI

RATKAISUN HETKIÄ

TASAVALLAN PRESIDENTTI
RISTO RYTIN PUHEITA

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

KUSTANNUS-
OSAKEYHTIÖ
OTAVAN
KIRJAPAINO
HELSINGISSÄ
1 9 4 1

Esipuhe.

Tasavallan presidentti Risto Rytin valtiomiestoiminnan ajan tärkeimmät puheet saatetaan täten julkisuuteen.

Puheet ovat syntyneet ratkaisun hetkinä: ensimmäinen kokoelman puheista joulukuun alkupäiviltä 1939, jolloin kansamme taisteli yksinään vihollisen suurta ylivoimaa vastaan, viimeinen kesäkuun lopulta 1941, jolloin oli alkanut ratkaisutaistelu kansamme olemassaolosta. Näiden tapahtumien väliseen ajankohtaan sattuu loppumaton määrä tulevaisuudelle tärkeitä ratkaisuja. Tasavallan presidentin puheet kuvastavat niitä.

Kokoelman alku- ja loppupuheet ovat tulleet kuuluisiksi kaikkialla maailmassa, eikä mikään Tasavallan presidentin puheista näinä ratkaisun hetkinä ole jäänyt ulkomaista huomiota vaille. Kotimaassa ne ovat olleet ohjeena ratkaisun aikojen poliittiselle ajattelulle.

Moskovan rauhan jälkeen hän teki tiliä käydystä taistelusta ja tehdystä rauhasta. Hän osoitti, kuinka vaikea ratkaisu oli ollut mutta kuinka välttämätöntä oli irroittautua sodasta. Sen jälkeen alkanut valtava jälleenrakennustyö, ihme sekin kuten puolustustaistelumme edellisenä talvena, kuvastuu tästä kokoelmasta.

Tasavallan presidentin puheet ovat ikäänkuin marssikäskyjä jälleenrakennustaistelun eri vaiheissa. Mutta näillä puheilla on syvempikin merkityksensä; niiden poljentona on syvältä nouseva vakaumus. Tasavallan presidentti julistaa toistuvasti kansalleen yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden, sosiaalisen turvallisuuden ja kansallisen vapauden kantavia periaatteita; hän julistaa hengen mahtia aineen yli. Tästä vakaumuksesta lähtien hän on ollut kansansa tulevaisuudenuskon horjumaton tulkki.

»Ratkaisun hetkiä» on täten avain hänen persoonallisuutensa tuntemiseen. Puheista ilmenee pyyteettömyys ja pelkäämättömyys, lämmin rakkaus maahan ja kansaan, syvä kiintymys kansamme menneisyyteen ja järkkymätön usko sen suureen tulevaisuuteen.

Heinäkuussa 1941.

Kustantaja.

Miksi taistelemme?

Pääministerin 8. 12. 1939 Suomen kansalle
pitämä radiopuhe.

Kansalaiset.

Me olemme 9 päivää olleet sodassa Neuvostoliiton kanssa. Ilman vähintäkään meidän puoleltamme annettua aihetta ja häikäilemättömästi rikkoen lukuisat meidän kanssamme tekemänsä ja vahvistamansa sopimukset sekä joukon muita, kansainvälisiä sopimuksiaan ja sitoumuksiaan on Neuvostoliitto kaikilla rajoillamme, maalla, ilmassa ja merellä hyökännyt kimppuumme ja ryhtynyt käyttämään kaikkia nykyaikaisen tekniikan tarjoamia hävityskeinoja lannistaakseen kansamme ja tuhotakseen sen olemassaolon itsenäisenä, riippumattomana valtiona. On pommitettu ilmasta suojattomia kaupunkeja ja asutuskeskuksia, ammuttu konekivääreillä naisia ja lapsia, jotka kaikki toimintamuodot inhimillisyyden nimessä ovat kielletyt kansainvälisillä sopimuksilla, joihin Neuvostoliittokin on yhtynyt. Uudessa muodossa toistuu jälleen Raamatun kertomus kuningas Ahabista ja köyhästä Nabotista. Mahtava ja väkevä tahtoo rikoksella ja vääryydellä anastaa heikon ja köyhän omistaman viinitarhan muuttaakseen sen osaksi laajasta ryytimaastaan. Mutta tulee myöskin toistumaan tämän kertomuksen ajatus sikäli, että vääryys ja väkivalta kostavat itsensä. Muka

Leningradin ja Neuvostoliiton turvallisuuden lisäämiseksi vaativat venäläiset heidän aloitteestaan käydyissä neuvotteluissa erinäisiä suomalaisia alueita. Näitä neuvotteluja käytiin Suomen taholta siinä vilpittömässä pyrkimyksessä, että niiden kautta päästäisiin rauhalliseen ratkaisuun, joka tyydyttäisi molempien puolien kohtuulliset tarpeet ja vastaisi niiden oikeutettuja etuja. Suomen kansa ei Neuvostoliitolta eikä keneltäkään muultakaan nimittäin muuta pyydä eikä vaadi kuin saada olla rauhassa voidakseen itsenäisenä, riippumattomana kansana turvallisesti tehdä työtä hyvinvointinsa ja sivistyksensä kehittämiseksi ja kohottamiseksi. Se ymmärtää, että Suomi maantieteellisen asemansa vuoksi on ja tulee aina olemaan Venäjän naapuri, ja sen vuoksi se myöskin ymmärtää, että hyvät ja luottamukselliset suhteet tämän itäisen naapurin kanssa ovat molemminpuoliseksi eduksi. Mutta se ei voi alistua riippuvaisuuteen Neuvostoliiton mielivallasta eikä vaarantaa turvallisuuttaan ja itsenäisyyttään tahi luopua siitä rauhan ja puolueettomuuden politiikastaan, jonka se on itselleen omaksunut. Näistä näkökohdista lähtien kävi Suomi neuvotteluja Neuvostoliiton kanssa. Mutta sen sijaan, että neuvotteluja olisi jatkettu, katkaisi Neuvostoliitto diplomaattiset suhteet ja ryhtyi historiassa harvoin nähdyllä häikäilemättömyydellä tuhoavaksi tarkoitettuun hyökkäykseen. Vielä tämänkin jälkeen Suomen hallitus, pyrkien viimeiseen saakka käyttämään kaikkia mahdollisuuksia rauhallisen ratkaisun aikaansaamiseen, ilmoitti olevansa valmis keskustelemaan rauhallisen ratkaisun mahdollisuuksista venäläisten kanssa ja esittämään uusia ehdotuksia, joiden se uskoi voivan tyydyttää venäläisten kohtuulliset toivomukset Neuvostoliiton ja Leningradin turvallisuuden lisäämiseksi, vaarantamatta silti Suomen omaa turvallisuutta. Tämänkin aloitteen jättivät venäläiset huomioonottamatta. Kävi ilmeiseksi, että kysymyksessä ei ollut heidän taholtaan pyrkimys Leningradin

turvallisuuden lisäämiseen rauhallisten neuvottelujen tietä, vaan että he halusivat sotaa pitkälle menevien, puhtaasti imperialististen tarkoitusperiensä toteuttamiseksi. Unohdettu on nykyisessä Neuvostoliiton hallituksessa Leninin julistamat periaatteet kansojen itsemääräämisoikeudesta, unohdettu kauniit vakuutukset Neuvostoliiton rauhantahdosta ja rauhaa suojaavasta toiminnasta, kylmä ja karkea imperialismi, josta venäläiset viimeisten vuosikymmenien aikana ovat muita kansoja syytelleet, osoittautui Neuvostoliiton nykyisen hallituksen sisimmäksi johtotähdeksi ja perimmäiseksi tarkoitusperäksi. Käyttäen hyväkseen maailmassa nykyään vallitsevaa onnetonta asiaintilaa, jolloin Euroopan sivistyskansat raatelevat toisiaan katkerassa veljesodassa, pyrkii Neuvostoliitto toteuttamaan Venäjän vuosisataisia imperialistisia tavoitteita. Suomi on maantieteellisen asemansa vuoksi joutunut ensimmäisten joukossa uhriksi tässä ihmiskunnan murhenäytelmässä.

Näyttää kumminkin siltä, että venäläiset ainakin osittain ovat ryhtyneet tähän väkivaltatoimintaansa väärien otaksumien ja virheellisen tiedoitustoiminnan pohjalla. Siten ovat he Terijoella pystyttäneet uuden, muka demokraattisen Suomen hallituksen Kuusisen johdolla nähtävästi siinä käsityksessä, että he tällaisen varjohallituksen avulla voisivat houkutellessa puolelleen ainakin joltisenkin osan Suomen kansasta. Tässä toiveessaan he tulevat pettymään. Herra Kuusinen ja hänen »demokratiansa» ovat Suomessa siksi hyvin tunnetut, että niiden taakse ei täällä saada ketään muita kuin korkeintaan kourallinen niitä ruplakommunisteja, jotka valtakuntamme itsenäisyyden aikana sen rajojen ulko- ja sisäpuolella ovat työskennelleet isänmaataan vastaan. Herra Kuusisen valta ei Suomessa milloinkaan tule ulottumaankaan ulkopuolelle häntä suojaavien puna-armeijan sotilaiden pistinten kärkiä eikä kestävämpään hetkeäkään kauempaa kuin nämä pistimet ovat hänen ympärillään, Hänen

julistuksensa, joista huokuu suunnaton henkilökohtainen kostonhalu hänen entisiä suomalaisia työtovereitaan kohtaan, eivät Suomen kansassa herätä muuta kuin inhoa, hänen puheensa demokratiasta käsittää Suomen kansa vain katkeraksi ivaksi. Herra Kuusinen on ollut liian kauan Suomen rajojen ulkopuolella ja elänyt liian kauan toisenlaisissa olosuhteissa ja toisenlaisessa ilmapiirissä voidakseen edes käsittää nykyisen Suomen kansan mielialoja ja ihanteita, yhtä vähän kuin hän tuntee sitä todellista demokratiaa, jonka Suomen kansa on itse itselleen kehittänyt ja jonka takana se seisoo kuin yksi mies, ja niitä taloudellisia ja sivistyksellisiä olosuhteita, jotka Suomen kansa ankaralla työllä on riippumattomuutensa aikana luonut ja joissa se on elänyt. Herrat Stalin ja Molotov tulevat surkeasti pettymään, jos he Suomen politiikassaan luulevat voivansa laskea jotakin tähän kätyriinsä, hänen »hallitukseensa» ja »demokratiaansa» ja kiihokukseensa. Valistustaso Suomessa on paljon korkeampi kuin että sellaiseen täällä suhtauduttaisiin muulla kuin halveksumisella.

Myös toisessa tärkeässä kohdassa on toiminta Suomea vastaan Moskovassa ilmeisesti perustettu väärin tietoihin ja harhalaskelmiin. Jos siellä on otaksuttu, että Suomen puolustusvoimain ja kansan vastustuskyky ja vastustustahto voidaan murtaa raailla kaupunkien hävityksillä, vaimojen ja lasten murhaamisella ja muilla sellaisilla keinoilla, joita koko sivistysmaailma inhoaa, tulee tämäkin olemaan pettymys. Suomen kansa on tällä hetkellä täysin yhtenäinen, yksimielinen ja luja kuin teräkseen valettu, se on valmis suurimpiin uhrauksiin itsenäisyytensä ja olemassaolonsa puolesta, sillä se on täysin selvillä siitä, mikä sitä odottaisi herrojen Kuusisten vallan alaisuudessa. Jos meidät siihen pakotetaan, me tulemme taistelemaan loppuun asti, vieläpä lopun jälkeenkin. Suomen valtaus ei tule olemaan mitään paraatimarssia, vaan se tulee jokaiselta askeleelta vaati-

maan hyökkääjältä raskaita uhreja. Menestyksellinen taistelu edellyttää viime kädessä myös oikeata ja kunniallista asiaa, jonka puolesta taistellaan. Meillä suomalaisilla on sellainen korkea ja pyhä asia, me taistelemme itsenäisyytemme ja olemassaolomme puolesta, me taistelemme kotiemme, perheittemme, lastemme ja tulevien sukupolvien elämismahdollisuuksien puolesta raakaa väkivaltaa vastaan, me taistelemme kaiken sen puolesta, mikä maailman tähänastisessa kulttuurikehityksessä on pysyvää ja arvokasta. Mutta minkä puolesta taistelevat venäläiset työmiehet ja talonpojat?

Suomi ja maailman yleinen mielipide.

Pääministeri ottaa vastaan ulkomaiset lehtimiehet ja vastaa heidän tekemiinsä kysymyksiin *joulukuussa 1939*.

Hyvät herrat.

Olen kuullut, että Te tällaisena aikana, jolloin aseet puhuvat, olisitte kuitenkin olleet halukkaita kuulemaan, mitä on sanottavaa pääministerillä niistä asioista, jotka Teitä kiinnostavat. Pyydän anteeksi, että olette saaneet tätä tilaisuutta odottaa suhteettoman kauan, mutta kuten ymmärtänette, on sota tuottanut myöskin pääministerille määrättyjä ylimääräisiä tehtäviä, joiden suorittaminen vie aikansa. Täysin ymmärtäen sen, että aivan välttämättömyimpien valtioasioiden hoidon jälkeen maailman yleisen mielipiteen palveleminen on ensimmäisiä tehtäviäni, olen nyt halunnut lyhyesti esittää ajatukseni niistä kysymyksistä, joista kuulemani mukaan olette kiinnostuneita.

Olette kysynyt mielipidettäni sodan syntyyn johtaneista syistä?

Jonkin aikaa sitten julkaistut asiakirjat, ns. Sinivalkoinen kirja, osoittavat selvästi, että sodan syy oli venäläisen imperialismin pyrkimyksessä laajentaa valtaansa kohti maailman suuria kulkuväyliä ja levittää bolševismia yli Venäjän rajojen. Sehän on katsonut olevansa suljettuna Itämereen ja on

vuosisatoja pitänyt tätä asemaansa sellaisena, että sodan-kin uhalla olisi pyrittävä sitä korjaamaan. Sodan aikana ilmenneet monet seikat, esim. tiedot suurista joukkojen kuljetuksista ja sotamateriaalin sijoituksista Suomen rajan läheisyyteen jo ennen neuvotteluja ja niiden aikana, osoittavat, ettei Venäjällä ollut ainoastaan tarkoituksena uhata näillä toimenpiteillä, vaan valmistautua hyökkäämään. Yllätyshyökkäyksen valmisteluun viittaa sekin, että ulkomaille vielä aivan sodan kynnyksellä levitettiin tietoja siitä, ettei venäläisillä ollut minkäänlaisia joukkokeskityksiä rajoilla. Suurin joukoin äkkiä tapahtuneet hyökkäykset, joita tehtiin rajan koko laajuudella ja ilmeisesti jo aikoja sitten kerättyjen materiaali- ja tavaravarastojen turvin ja jo kauan sitten laadittujen suunnitelmien mukaisesti, todistavat, että neuvostovenäläinen propaganda tässäkin suhteessa on käyttänyt kuuluisaksi tullutta asettaan, valhetta. Sodan alettua on venäläisten erinäisistä toimenpiteistä, kuten esim. Kuusisen varjohallituksen muodostamisesta ja sen kanssa leikkimisestä, käynyt selväksi, että venäläisillä imperialististen tavoitteitten lisäksi on tarkoituksena hävittää Suomen yhteiskuntajärjestys ja asettaa sijalle venäläinen kommunistinen järjestelmä kaikkine siitä seuraavine johtopäätöksineen. Itsestään selvää on, että Suomi tässä suhteessa on vain yksi etappi ja että pyrkimykset menevät paljon pitemmälle.

Useimmat uskoivat syntyneen selkkauksen rauhalliseen ratkaisuun, muutamat eivät. Kansamme on aina koko olemassaolonsa ajan osoittanut — ja se kuuluu sen perusluonteeseen — että se haluaa rauhassa työskennellä ja että sotaiset pyrkimykset ovat sille vieraita. Koko itsenäisyytensä ajan se on pitänyt tunnuslauseenaan sitä, että kansamme olemassaolon oikeutus ja sen historiallinen merkitys on ennen kaikkea rauhallisessa sivistystyössä ja yhteiskunnan ja valtion rakentamisessa eikä halussa sotaan seikkailuihin. Tämän mukaisesti täällä on rakennettu, parannettu kaikkien kansanluokkien

oloja, erikoisesti kohdistettu huomiota vähäväkisten aseman parantamiseen ja kansan sivistystason kohottamiseen. Muutamina viime vuosina ovat »merkit tähdissä ja kuussa» kuitenkin olleet siksi selvästi sotaiset, ettei mikään vastuunalainen valtiotaito ole voinut välttää ajatusta, että maamme voisi joutua sekoitetuksi sotaan. Parin vuoden ajan olemekin kiinnittäneet huomiota puolustuksemme lujittamiseen, kuitenkin kaiken aikaa tietäen sen, että meidän on pyrittävä olemaan rauhassa kaikkien kansojen kanssa ja että me vain itsepuolustukseksi tulemme käyttämään aseita ja panemaan alttiiksi parhaimpien kansalaistemme hengen. Venäjän hyökkäys ei näin ollen päässyt meitä täydelleen yllättämään. Meillä oli aseissa tarpeellinen määrä miehiä ja muutenkin varustautumisemme siinä mitassa, ettei mikään salamasota voinut puolustustamme tuhota.

Tarkastellessani kysymystä, mihin menestyksellinen puolustautumisemme näinä sodan ensi viikkoina on perustunut, en siviilihenkilönä halua puuttua sotateknillisiin asioihin eivätkä herrat sitä luultavasti odotakaan. Minä luulen, että puolustuksemme menestyksellisyys ei suinkaan ole riippunut vastustajan heikkoudesta tai kykenemättömyydestä eikä myöskään sen käyttämän materiaalin, sen paremmin miesten kuin aseittenkaan, ala-arvoisuudesta tai vähäisyydestä, vaan puolustuksemme menestyksellisyys on johtunut etupäässä omaa maatansa ja kaikkia ihmiselämän korkeimpia arvoja puolustavien miesten ja naisten kunnosta ja sodanjohtomme omat mahdollisuutemme tuntevasta, älykkäästä puolustussuunnitelmasta. Puolustussodalla on, kuten tiedätte, omat suuret etunsa, jotka ovat sekä henkisiä että sotilaallisia. Näitten etujen ohella me olemme voineet luottaa yhteiskuntamme järjestyneisyyteen ja yksimielisyyteen ja siihen, että kansalaisemme ovat tottuneet vapaaehtoiseen kuriin, alistumaan järjestyneen yhteiskunnan lainalaisuuteen ja siihen, että henkilökohtaista vapautta on supistettava

niihin rajoihin, jotka menestyksellinen yhteiselämä määrää. Sen lisäksi on otettava huomioon, että kaikilla suomalaisilla on jotain puolustettavaa.

Kansainliitto on meidän asiassamme tehnyt päätöksen, johon kansamme on ollut tyytyväinen. Tätä päätöstä tehdessään tämä korkeille yleisinhimillisille ihanteille suunniteltu laitos on osoittautunut siihen kiinnitettyjen toiveiden arvoiseksi. Se on antanut ainoan mahdollisen tuomion häikäilemättömästä hyökkäyksestä toisen valtion kimppuun ja siten koko maailman edessä osoittanut vihollisemme menettelyn moraalittomuuden. Mutta tämän aatteellisen puolen lisäksi päätöksellä oli Suomen taistelulle se merkitys, että kansainliiton jäsenvaltiot ja muut häikäilemätöntä hyökkäystä vastustavat vallat siten oikeutettiin ja velvoitettiin antamaan kaikkea mahdollista tukea hyökkäyksen alaiseksi joutuneelle, siis myöskin ja ennen kaikkea sotilaallista apua, jota me juuri tarvitsemme, sillä taistelu monikymmenkertaista lukumääräistä ylivoimaa vastaan tulee olemaan tukala, vaikka tiedänkin, ettei Suomessa tingitä mistään uhrauksista itsenäisyyden säilyttämiseksi.

Kansainliittosopimuksen mukaan hyökkäyksen alaiseksi joutuneelle on annettava kaikkea apua, siis apujoukkoja, aseita, ammuksia ja muuta materiaalia sekä diplomaattista apua; sitä minä ulkomailta toivon. Jäsenvaltioiden asiana on osoittaa, millä tavoin päätös käytännössä toteutetaan. Mitä tulee vapaaehtoiseen avustustoimintaan, en muuta hartaammin odota kuin sitä, että saamme varoja ja tavaraa, mutta lausuisin sen toivomuksen, että kaikki apu, mitä annetaan, annetaan vapaasti hallituksen ja puolustusvoimien käytettäväksi.

Kysytte lopuksi, mitä eniten toivon tällä hetkellä. On itsestään selvää, että me haluamme saada jatkaa siitä, minkä sota keskeytti, omaa rauhallista itsenäistä elämäämme ulkopuolella selkkausten, olivatpa ne mitä laatua tahansa, sillä

turha verenvuodatus ei ole rauhallisen kansanluonteemme mukaista, emmekä mielellämme edes taistelukentällä surmaa ihmisiä, jotka ilman omaa syytänsä, vain johtajiensa määräyksestä, ovat hyökänneet pienen maamme kimppuun.

Väkivaltarauha.

Pääministerin eduskunnassa 15. 3. 1940 pitämä puhe.

Herra Puhemies.

Rauhan tekeminen vaatii usein suurempaa rohkeutta ja suurempaa aloittekykyä kuin sodan aloittaminen. Ennen sodan puhkeamista voidaan tavallisesti sekä omat että vihollisen voimavarat ja niihin perustuvat mahdollisuudet ja riskit arvioida joltisellakin varmuudella ja sen mukaan kuinka suureksi tämä arvio osoittaa riskit, voidaan laskea myöskin se uhrausten raja, johon kannattaa sodan välttämiseksi mennä. Sitä vastoin sodan kerran puhjettua kulkee se omien koviensa lakiensa mukaan. Siihen sisältyy aina yllätyksiä. Läheskään kaikkia tekijöitä ei voida arvioida ja laskea samalla tarkkuudella kuin rauhan aikana. Syntyy uusia kunnianarkeuskysymyksiä jne. Kun toinen puoli ehkä haluaa rauhaa, on toinen kenties kokonaan sitä vastaan. Satunnaisten tekijäin vaikutuksesta saattaa kumminkin sodan aikana esiintyä hetkiä, jolloin molemmilla on halu rauhaan. Tällöin on näihin lentäviin hetkiin rohkeasti tartuttava, sillä on mahdollista, etteivät ne toista kertaa uusiudu.

Nykyinen hallitus, joka astui toimeensa ensimmäisenä päivänä viimeksi kulunutta joulukuuta vihollisuuksien edellisenä päivänä alettua, on päätehtävänänsä pitänyt rauhan palautta-

mistä. Samalla kuin valtakunnan kaikki voimat ja varat on pyritty keskittämään niin voimakkaaseen sodankäyntiin kuin meille on ollut mahdollista, on kaikkia rauhan mahdollisuuksia tutkittu ja rauhaan pyritty.

Jo ennen hallituksen vaihdosta 30 p:nä marraskuuta, siis samana päivänä, jolloin maahanhyökkäys tapahtui, tarjosi Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain hallitus hyviä palveluksia ristiriidan ratkaisemiseksi rauhanomaisin keinoin. Tämän tarjouksen Suomi heti hyväksyi, mutta Neuvostoliitto hylkäsi sen.

Ensimmäisessä istunnossaan päätti nykyinen hallitus Ruotsin välityksellä kääntyä Neuvostoliiton puoleen ehdottaen neuvottelujen jatkamista ja ilmoittaen samalla tarkoituksena olevan tehdä uusia positiivisia ehdotuksia. Samanaikaisesti kuin ehdotus Moskovassa tehtiin, ilmoitettiin siitä myös Euroopan suurvaltain, Skandinavian maiden sekä Pohjois-Amerikan Yhdysvaltain hallituksille. Neuvostoliiton hallitus antoi vastauksensa joulukuun 4 päivänä, kieltäytyen neuvotteluista ja ilmoittaen tehneensä sopimuksen juuri muodostetun »Suomen kansanhallituksen» kanssa.

Kansainliiton yleiskokouksen asettama valiokunta osoitti joulukuun 11 päivänä Neuvostoliiton hallitukselle kehoituksen lopettaa vihollisuudet ja ryhtyä neuvotteluihin rauhan aikaansaamiseksi kansainliiton välityksellä. Tästäkin Neuvostoliitto kieltäytyi. Radiopuheessaan joulukuun 15 p:nä Suomen ulkoministeri kääntyi avoimesti Neuvostoliiton ulkoasiainkomissaarin, herra Molotovin puoleen uudistaen ehdotuksen sodan kautta keskeytyneiden neuvottelujen jatkamiseksi. Tämäkään yritys ei johtanut mihinkään tulokseen. Nämä turhaan tehdyt yritykset osoittavat, ettei Neuvostoliiton hallitus silloisessa vaiheessa ollut halunnut päästä rauhanomaiseen ratkaisuun, vaan että se oli päättänyt jatkaa sotaa, kunnes Suomi olisi valloitettu ja »kansanhallituksen» kanssa tehty sopimus olisi voitu toteuttaa.

Sillä välin oli kuitenkin, armeijamme sankarillisen vastustuksen kautta, hyökkäykset eri rintamilla voitu pysäyttää ja sota oli joutunut uuteen vaiheeseen. Tämä antoi aihetta eri teitä uudelleen ryhtyä tunnustelemaan mahdollisuuksia kosketuksen aikaansaamiseksi Neuvostoliiton hallituksen kanssa. Jo jonkin viikon ajan on tällainen kosketus ollutkin olemassa johtaen lopulta siihen, että Ruotsin hallituksen välityksellä voitiin ryhtyä keskustelemaan rauhan ehtoistakin. Tämä tunnustelu johti siihen, että maaliskuun 6 päivänä, kuten eduskunnalle nyt jätetyssä hallituksen esityksessä mainitaan, voitiin lähettää Suomen hallitusta edustava neuvottelukunta Moskovaan keskustelemaan rauhasta Neuvostoliiton hallituksen kanssa. Tulos näistä keskusteluista on se rauhansopimus, joka nyt on eduskunnan pöydällä. Neuvotteluissa esitettiin Neuvostoliiton vaatimukset ultimatiivisessa muodossa ja jatkuvien uhkausten säestäminä. Rauha, joka tähän sopimukseen perustuu, on väkivaltarauha.

Kun Suomen hallitus kumminkin on tähän sopimukseen mennyt, vaatii se selitykseksi muutaman sanan.

Vaihtoehtona rauhan solmiamiselle on tietysti sodan jatkaminen. Tällaisessa tilanteessa on vakavasti harkittava, onko sodan jatkamisen kautta edellytyksiä ja mahdollisuuksia pakottaa vastustaja edullisempiin rauhanehtoihin.

Oikeudettoman hyökkäyksen tapahtuessa maamme vastaan olimme sotaan huonosti valmistautuneita. Olimme luottaneet asiamme oikeuteen ja siihen, ettei Venäjä näin oikeudettomaan hyökkäykseen ryhtyisi. Meillä ei ollut miltään taholta lupauksia avusta tai takeita sen saamisesta. Vastoin esitettyjä väitteitä ei kukaan myöskään ollut kehoittanut tai neuvonut meitä vastustamaan Neuvostoliiton vaatimuksia neuvotteluissa.

Koko maailman mielestä Suomen asia oli alussa toivoton. Myötätuntoa tuli osaksemme runsaasti, mutta ei mistään tehokasta apua. Vasta kun osoittautui, että Suomi pystyi

menestykselliseen puolustukseen, on humanitääristä, aineellista ja materiaaliapua runsaassa mitassa saatu, erityisesti Ruotsista ja länsimaista. Miehistöapua sitävastoin ei ole tullut juuri nimeksikään, tosiasiallisesti vain joitakin vahvistettuja pataljoonia vapaaehtoisia, pääasiallisesti Ruotsista. Heidän lukumääränsä on kumminkin ollut siksi pieni ja he ovat ehtineet rintamalle siksi myöhään, että heidän merkityksensä, sodan laatuun ja laajuuteen nähden, on ollut pieni. Osoittamastaan henkilökohtaisesta uhrivalmiudesta ja siitä, että he taas kerran ovat uudistaneet ase- ja veriveljeyden Pohjoismaiden kansojen kesken, ansaitsevat he Suomen syvimmän kiitollisuuden.

Käytännöllisesti katsoen olemme siten käyneet sotamme miesvoimaan nähden yksinämme. Tilanteen vakava arviointi osoitti, että meillä omin avuin ei nykyisissä oloissa olisi ollut mahdollisuuksia vallata takaisin niitä alueita varsinkaan Kannaksella, jotka olivat vastustajan käsissä. Käytännöllisesti katsoen on koko siihen kelpaava miesvoimamme joko jo aseissa tai niihin kutsuttu, vihollisen reservien edelleen ollessa rajattomia. Taisteleva armeijamme, jolle ei ole voitu antaa lepolomia, oli väsynyt. Uusien rintamalle tulevien joukkojen koulutus oli heikko ja niiden mieshukka ensimmäisissä taisteluissa sen vuoksi suuri. Asemat, joissa armeijamme taisteli, olivat osittain varustamattomia, osittain puolivalmiita, eivätkä senvuoksi tarjonneet niitä puolustusmahdollisuuksia, joita meillä aikaisemmissa asemissamme oli. Varsinkin vihollisen tykistö oli ylivoimainen ja sen lentoase, jonka merkitys päivien pidentyessä, ilmojen kirkastuessa ja öiden tullessa yhä valoisammiksi, yhä kasvaa, niinikään suuresti ylivoimainen. Lentoaseensa avulla vihollisen mahdollisuudet häiritä, vaikeuttaa, jopa ajoittain ja paikallisesti tehdä mahdottomaksi kuljetuksiamme ja huoltoamme, olivat kasvamassa. Se mahdollisuus oli senvuoksi otettava huomioon, että armeijallamme olisi pakko vetäytyä puolustamistaan

asemista ja tehdä huomattavia alueluovutuksia, jota paitsi itse peräytyminen olisi tapahtunut vaikeissa olosuhteissa ja merkinnyt sekä mieshukkaa että materiaalin menetystä. Rintaman siirtyminen taaksepäin ja seutuihin, joissa ei enää ollut valmiita varustettuja asemia, olisi merkinnyt uusia evakuointeja ja suurten siviiliväestömäärien siirtämistä lännemmäksi ja pohjoisemmaksi. Seurauksena olisi myöskin ollut, että joukko sotatarviketeollisuuksia olisi täytynyt evakuoida, mikä tietysti olisi epäedullisesti vaikuttanut sotatarvikkeiden, erityisesti ammusten valmistukseen.

Länsivaltojen taholta tarjottiin kumminkin aseellista apua, joka joukkojen lukumäärään ja tulivoimaan nähden ei ollut vähäinen. Ensimmäiset näistä joukoista olisivat kuitenkin, kuljetuksen mennessä normaalisesti, ehtineet rintamille aikaisintaan huhtikuun loppupuolella, ja silloinkin saapuvien joukkojen määrä olisi ollut siksi alhainen, ettei se olisi riittänyt edes korvaamaan armeijallemme väliaikana syntyviä tappioita. Myöhemminkään saapuva apu tuskin olisi kyennyt lisäämään taisteluvoimiamme lukua ja siten turvaamaan joukoillemme riittävää lepoa, joskin se olisi vahvistanut aseistustamme ja ehkä kyennyt estämään taistelevan miesvoiman lukumäärän vähenemisen. Ottamalla vastaan tämän avun olisimme kuitenkin joutuneet mukaan maailmansotaan, jonka kestämisajasta ei kukaan voi varmuudella mitään sanoa. Todennäköisesti olisivat länsivaltojen vastustajat myös täällä käyneet sotaa näiden joukkoja vastaan, ja maamme olisi siten joutunut taistelutantereeksi suursodassakin. Avun teki sitä paitsi kokonaisuudessaan epävarmaksi se, että sen piti saapua kahden puolueettoman maan, Ruotsin ja Norjan kautta, jotka kieltäytyivät sallimasta läpikulkua. Kuljetus olisi tapahtunut vain harvoja rautateitä pitkin, joiden kuljetuskyky muutenkin oli rajoitettu ja jotka helposti olisi voitu hävittää. Näissä oloissa ja ottaen huomioon sen myöhäisen ajankohdan, jolloin apu parhaassa tapauksessa olisi voinut saapua, ei hallitus

katsonut voivansa pitää tätä avuntarjousta sellaisena, että sen varassa olisi voitu ottaa ne riskit, jotka sodan jatkaminen olisi tuottanut.

Sota on meille ollut täysin totaalitääriäinen. 400,000 miestä on otettu asepalvelukseen, yli puoli miljoonaa ihmistä on evakuoitu kotiseuduiltaan, tuotantoelämämme on mitä laajimmassa mitassa ohjattu puolustuksen palvelukseen. Jos sota olisi jatkunut, olisivat kylvöjen suorittaminen ja maanviljelystyöt suuressa osassa valtakuntaa käyneet epävarmoiksi. Taloudellisetkin mahdollisuutemme pitkäaikaiseen sotaan olisivat siten olleet heikot. Näissä oloissa hallitus vakavan harkinnan jälkeen tuli siihen tulokseen, että rauhan ehtojen raskaudesta huolimatta meidän on tempauduttava irti sodasta nyt, kun se on mahdollista. Kuten olemme yksin sotamme käyneet, olemme sen myös yksin päättäneet. Vain tulevaisuus voi osoittaa, olemmeko menettelleet oikein ja viisaasti. Sekä meidän maamme että koko Eurooppa, vieläpä koko länsimainen sivistys ovat edelleenkin mitä suurimmassa vaarassa. Ei kukaan voi sanoa, mitä huomispäivä tuo tullessaan. Päättämällä rauhan olemme pyrkineet toimimaan nykyoloissa parhaalla mahdollisella tavalla. Miekka toisessa kädessä ja muurilaasta toisessa on meidän nyt, osoittamatta kellekään vihaa ja katkeruutta, mutta tuntien syvää kiitollisuutta armeijallemme ja kunnioittaen kaatuneiden sankarien muistoa, käytävä päättäväiseen jälleenrakennustyöhön sodan iskemien haavojen parantamiseksi, jotta edelleen voisimme ylläpitää ja kehittää henkistä ja aineellista kulttuuriamme ja oikeudenmukaisuuteen perustuvaa yhteiskuntajärjestystämme. Se, että pystymme kansakuntana luomaan jotakin arvokasta ja pysyvää, antaa meille parhaan oikeuden itsenäiseen olemassaoloon, ja oikeudenmukainen yhteiskuntajärjestys takaa kykymme vastaisuudessakin puolustaa itseämme.

Kaatuneiden muistopäivänä.

Pääministerin 19.5.1940 pitämä radiopuhe.

Kansalaiset.

Seuratessamme levottomuudella luonnon voimain tavoin raivoavaa suurvaltasotaa, jossa joka hetki tuhotaan äärettömiä arvoja ja joka päivittäin nielee kymmeniä, ehkäpä satoja tuhansia ihmishenkiä, meille alkaa selvitä, että Eurooppa on ratkaisevien mullistusten kynnyksellä. Ne eivät koske ainoastaan valta-asemaa Euroopassa eivätkä maanosamme asemaa maailmassa vaan myöskin ihmisten käsitystapaa, maailmankatsomusta, kansainvälistä ja yksilöllistä moraalia.

Raivoavan sodan taustaa vasten näkee selvästi, että eurooppalaisessa yhteiskunnassa aineelliset näkökohdat, kylmät valta- ja etupyrimykset ovat olleet liiaksi vallitsevina sekä yksilöitten ajatusmaailmassa että kansalaisryhmien ja valtioitten toiminnassa. Materialistinen peruskäsitys on laajoissa piireissä ollut vallitsevana. Taloudellinen järjestelmä on perustunut itsekkyyteen liikkeelle panevana kannustimena ja kansainväliset suhteet voiman oikeuteen. Sota on kaitselmuksen kädessä mahtava ruoska opettamaan kansoille nöyryyttä, palvelemishalua ja oikeudenmukaisuutta.

Etulinjoilla, sodan hirvittävässä melskeessä, kuoleman joka hetki vaaniessa vihollisen luodeissa, kranaatinsirpaleissa, pommeissa ja miinoissa kaikki aineelliset arvot ja niitä sisältävä maailma tuntuu etäiseltä. Eivät nykyaikaisen valistuksen saaneet miehet käy kuolemaa halveksien taisteluun niitten arvojen puolesta, jotka sisältyvät aineelliseen. Taisteluun innoittajiksi kohoavat suuret henkiset arvot: rakkaus isänmaahan ja kansaan ja sen tulevaisuuteen, kokonaisuuden onnesta huolehtiva väistymätön velvollisuudentunto ja usko ylimaalliseen johdatukseen. Sotilaille, jotka tulilinjoilla ovat tämän muutoksen eläneet, on yhdentekevää, onko jollakin aseveljellä jossakin enemmän omaisuutta tai vähemmän, onko hän yhteiskunnassa varjoisammassa tai huomattavamassa asemassa. Heille merkitsee kaikkea tietoisuus siitä, että he, aseveljet, rinta rinnan taistellen, menestyksellä puolustavat isänmaata, kansan olemassaoloa, itsenäisyyttä ja vapautta. Arvot ovat tulleet kokonaan uudelleen arvioituiksi alituisen kuoleman uhan edessä. Siitä johtuu aseveljeyden siteitten kestävyys, siitä kaikkien silmiin pistävät muutokset rintamasoturien elämisessä ja olemisessä.

On todennäköistä ja toivottavaa, että rintamasoturien hajaantuessa takaisin kotiseuduilleen he vievät mukanaan, säilyttävät elämänsä loppuun saakka tulilinjoilla suoritetun elämänarvojen uudelleen arvioimisen ja osoittavat sen kestävyuden kanssaihmisilleen, jotka vielä kamppailevat materialistisen peruskäsityksen lumoissa. Heidän on julistettava, kuinka vähäarvoista aine on hengen rinnalla.

Päättyköön Euroopassa nyt riehuva sota kenen voittoon tahansa, on sen vaikutettava kaikkiin kansoihin juuri samoin kuin se on vaikuttanut rintamamiehiin, jos maanosamme mieli edelleen säilyä maailman henkisen kehityksen johdossa. Kansojen on palattava yksipuolisesta aineen palvonnasta henkisempien arvojen pariin. Ja ottaen huomioon nykyisen sodan hirvittävän tuhoavaisuuden on syytä uskoa sen kyke-

nevän muuttamaan kansojen käsitykset aineen ja hengen keskinäisestä arvojärjestyksestä.

Parhailtaan suoritettavat valtavat taistelut osoittavat, samoin kuin oma sitkeä kamppailumme, kuinka yleisinhimillinen on käsitys, että kansakunnan olemassaolon ja vapauden hinnaksi ei mikään uhri ole liian raskas. Olemassaolomme jatkumiseksi menetimme tuhansia ja taas tuhansia parhaimmistamme ja toiset tuhannet ovat saaneet eliniäkseen lähtemättömiä vammoja. Kansakunta tuntee kipeästi tämän menetyksensä. Vaikka aineelliset häviömmekin ovat olleet raskaita ja erikoisen viiltävinä kohdanneet niitä, jotka ovat joutuneet jättämään kotinsa, ovat ne kuitenkin tämän rinnalla toisarvoisia. Varallisuus ei ole mikään itsetarkoitus eikä ihmisen elämässä erikoisen tärkeä tekijä. Se voidaan uutteralla työllä ja yritteliäisyydellä luoda uudelleen. Mutta ihmisaines, jonka taistelu on tuhonnut, on lopullisesti menetetty.

Menetyksiään murehtiessaan kansa voi aina nähdä murheensa yli: se voi kiitollisena osoittaa, että näitten uhrien verestä on vapaus versonut. Mutta niillä läheisillä omaisilla, joita uhrin ovat riipaisevimmin koskeneet, herää pakostakin kysymys, miksi juuri heidän oli annettava kaikkein surin uhri. Emmekä me kanssaihmiset voi muuta kuin elää sydämessämme mukana heidän surussaan ja koettaa jakaa heidän kuormaansa. Tämän lisäksi valtio voi, antaen arvon uhrien suuruudelle, kohottaa kunniaan taistelussa kaatuneet, ja se tahtoo kruunata heidät kiitollisin mielin sankareikseen.

Me tiedämme, mitä he ovat panneet alttiiksi isänmaansa ja kansansa puolesta: ihmisen oikeuksista kalleimman, oikeuden elää. Kun me tänään hartaudella omistamme ajatuksemme viime sodan sankarivainajille ja murroskausina vakaumuksensa puolesta henkensä uhranneille, kunnioitamme heissä loimunnutta elämisen tahtoa, tinkimättömyyttä velvollisuuden edessä, järkkymättömyyttä elämän

sammumisen uhan edessä. Me tunnemme syvästi, että he ovat elämänsä uhraamalla turvanneet kansalleen elämän jatkumisen.

Kansalaiset!

Kansamme on kestänyt ankaran koettelemuksen ja siten osoittanut kelvollisuutensa olemassaoloon. Sodan kiiras-
tulessa olemme kyenneet arvioimaan arvot uudelleen ja kanssaihmistemme pyrkimykset. Kärsimyksistämme olemme nousseet luottaen toinen toiseemme ja kaikkien kansalais-
ten haluun työskennellä yhteisen isänmaan parhaaksi. Epäluulojen aikakausi on — niin toivomme — päättynyt, ja kansamme sielullisen korpivaelluksen aika niinikään.

Samalla kun esitän valtiovallan syvän kiitollisuuden sodan sankareita kohtaan, sekä kaatuneita että elossaole-
via kohtaan, samalla valtiovalta kiittää tänä päivänä, jol-
loin kansakunnan eheytyminen on toteutunut, niitä kauko-
näköisiä kansalaisia, jotka ovat aavistaneet näin tapahtuvan
ja jotka ovat elämäntyöllään sitä valmistaneet.

Silloin kun yksimielisyyttä suurimman hädän hetkellä tarvittiin, se saavutettiin. Nyt kun meidän on käytävä
voittamaan suuria vaikeuksia valtio- ja yhteiskuntaelämäs-
sämme sekä taloudellisella alalla, me tarvitsemme yhtä
tarkoin kansakunnan yhtyneet voimat. Tulilinjoiden solmittu
aseveljeys ja sen merkeissä suoritettu arvojen uudelleen arvioi-
minen ja siellä lujaksi taottu tahto uhrata kaikkensa isän-
maan hyväksi ovat jokaiselle kansalaiselle korkeita esikuvia.
Oikeata aseveljeyttä me tarvitsemme selviytyäksemme vai-
keuksistamme, ja sitä meidän on toisillemme luvattava
sankarihautojen ääressä ja niitten sankarien muiston ääressä,
jotka ovat saaneet tuntemattoman leposijan.

Karjalan heimon kunnia.

Pääministerin Karjalaisten juhlassa 29. 6. 1940
pitämä puhe.

Kansalaiset.

Viime vuosisadalla syntyi Euroopassa aikaisemmin tapahtuneen kehityksen pohjalla talousjärjestelmä, jonka tunnusmerkit ovat yksityinen omistus, yksityinen aloite ja yksityinen vastuu, vapaa kilpailu, vapaa hinnanmuodostus, vapaa tavaroiden ja palvelusten vaihto sekä hienosäikeinen, joustava luottojärjestelmä, joka nojautui yhteiseen kansainväliseen arvonmittaan, kultaan. Liikkeelle panevana voimana järjestelmässä oli itsekkyyks, ja toimintaohje sisältyi lauseeseen: valvo omaa etuasi, siten parhaiten edistät yhteistäkin hyvää.

Tämän järjestelmän periaatteet levisivät enemmän tai vähemmän puhtaina kautta sivistyneen maailman, ja niiden vaikutus talouselämän kehityksessä on ollut varsin suuri. Tuotanto ja kauppa kasvoivat suunnattomasti, varallisuus ja hyvinvointi kohosivat ennen tuntemattomalla nopeudella. Järjestelmä osoittautui näin ollen aikoinaan siunaukselliseksi ihmiskunnalle.

Mutta loistavan julkisivun takana esiintyi pian vakavia epäkohtia. Tuotanto oli tässä materialistisessa järjestelmässä

pääasia, siinä työskentelevä ihminen ja hänen hyvinvointinsa sivuasia. Työmiestä käsiteltiin vain yhtenä tuotannontekijänä, josta alhaisella kustannuksella oli koetettava saada mahdollisimman paljon irti. Hänen palkkaus- ja elintasonsa painettiin toimeentulominimin rajoille, hänen työehtonsa epäedullisiksi, ammattivaarojen torjunnasta huolehdittiin puutteellisesti ja arkailematta hänet tarpeen tullen heitettiin kadulle lisäämään työttömien armeijaa, jonka monilukuisena pysymistä pidettiin kehittyvän teollisuuden tarpeellisenä reservinä. Tämän kehityssuunnan vaarojen näkyessä selvästi oli valtion pakko ryhtyä suojelemaan heikompaa sopimuspuolta, työntekijöitä, säätämään työväensuojelua, työaika, työehtoja, minimipalkkoja ynnä muita työsuhteeseen liittyviä kysymyksiä koskevia lakeja ja siten rajoittamaan yrittäjän täydellistä toimintavapautta.

Toiselta puolen puheena olevan järjestelmän mukaiseen taloustoimintaan liittyi paljon keinottelua, johon tuotannon, tulojen ja pääoman nopea kasvu tarjosi sopivaa pohjaa ja kiihottinta. Luotonanto kehittyi sen johdosta usein liian pitkälle. Tämä taas oli yhtenä tärkeänä syynä siihen, että säännöllisin väliajoin syntyi pulia, jotka johtivat liiketoiminnan hidastumiseen ja suuriin tappioihin, mutta samalla työttömyyteen; sadattuhannet, jopa miljoonat työläiset menettivät työpaikkansa ja toimeentulonsa.

Näistä ja lukuisista muista epäkohdista johtuen alkoivat valtiot järjestellen ja ohjaten yhä enemmän puuttua talouselämän kulkuun rajoittaen täydellistä vapautta, vaikuttaen tulli- ja verotuspolitiikallaan vapaaseen hinnanmuodostukseen jne. Maailmansodan jälkeen, kansojen sodan johdosta köyhydyttyä, ajatustapojen muututtua ja toimeentulon käytyä varsinkin sodassa tappiolle joutuneille kansoille yhä vaikeammaksi, ei järjestelmän, jonka laakereihin oli kerääntynyt jo paljon hiekkaa, enää kaikkialla korjattunakaan katsottu kykenevän johtamaan kärsineitä maita hyvinvoinnin

tielle. Niissä siirryttiin kriisien ja vallankumousten jälkeen täydellisesti valtiojohtoiseen talousmuotoon.

Muutamissa maissa tämä tapahtui siten, että poistettiin kokonaan yksityinen aloite ja yksityinen voitto tuotannon kiihottimena ja mentiin täydelliseen virastotalouteen. Toisissa taas koetettiin käyttää hyödyksi yksityisen aloitteen ja yksityisen vastuun suurempaa joustavuutta puhtaaseen virastotalouteen verraten ja säilytettiin sen vuoksi rajoitettu vapaus talouselämän sisäpuolella viranomaisten vain määritellessä tämän vapauden rajat. Ylimenokautena esiintynyt suunnaton työttömyys ja siitä johtuva kurjuus ja kärsimykset ja niiden aiheuttamat yhteiskunnalliset vaarat johtivat siihen, että monilla tahoilla yhä ehdottomammin tunnustettiin työkykyisen ihmisen oikeus työhön ja yhteiskunnan velvollisuus parhaansa mukaan hankkia hänelle työtä. Eräissä maissa säädettiin kansalaiselle myös velvollisuus työhön ja ohjattiin siten maan koko työvoima laadittujen suunnitelmien mukaisesti palvelemaan kansakunnan korkeimpia etuja. Vaikka elintaso laskikin siitä, mitä se aikaisemmin oli tavallisesti ollut, näyttävät ihmiset mukautuneen tähän ja pitäneen varmaa, alhaisempaakin toimeentuloa parempana kuin ajoittain korkeampaa mutta epävarmaa, työttömyyden ja pulien usein uhkaamaa elintasoa. Näistä uusista talousmuodoista on viime aikoina saatu arvokkaita kokemuksia, ja ne yhteiskunnat, joissa niitä on sovellettu, ovat vastoin monien odotuksia osoittautuneet kestäviksi, voimakkaiksi ja toimintakykyisiksi.

Mutta sellaisissakin maissa, joissa muutoksia ei ole viety näin pitkälle vaan pysytetty talouselämä edelleen suuremman vapauden pohjalla, on keskitetyn johdon tarve määrätyissä olosuhteissa tunnustettu ja tieteen edistymisen sekä kokemusten perusteella saatu myös selvempi ja oikeampi käsitys suhdannevaihtelujen luonteesta ja niihin vaikuttavista tekijöistä sekä erityisesti mahdollisuuksista hallita niitä

ja ohjata talouselämää muun muassa käyttämällä luottojärjestelmää joustavammin ja tehokkaammin kuin mikä oli mahdollista aikaisemman mekaanisen ja jäykän kultakantajärjestelmän puitteissa. Samalla kuin valtio on joutunut entistä enemmän puuttumaan talouselämän kulkuun, on siten saavutettu myös kokemusta ja tietoa sikäli, että tämä puuttuminen on voitu pitää talouselämän kehitykselle ja kansan hyvinvoinnille tarkoituksenmukaisissa muodoissa ja rajoissa.

Äskettäin käytyjen ja edelleen käynnissä olevien sotien vaikutukset tulevat epäilemättä voimakkaina tuntumaan talouselämän vastaisessa kehityksessä ja niiden uusien muotojen luomisessa, joihin se tulee kiteytymään. Tällä hetkellä on vielä mahdotonta sanoa, minkä vaiheiden lävitse joudutaan kulkemaan, mitä harha-askeleita tekemään, mutta varmalta näyttää, että Eurooppa taloudellisessakaan suhteessa tuskin tulee palaamaan entiselleen. Sodan aiheuttamat valtavat järkytykset niin henkisessä kuin aineellisessa suhteessa tulevat voimakkaasti vaikuttamaan kehitykseen, joka nähtävästi liikkuu eteenpäin viime vuosikymmeninä alotettuun suuntaan. Eikä Suomellakaan ole mahdollisuuksia olla syrjässä tämän kehityksen vaikutuksilta. Entistä suurempien valtiojohtoisten talousalueiden muodostuminen pakottaa varmaan meilläkin suurempaan keskitykseen esimerkiksi ulkomaankaupan alalla.

Toistaiseksi näyttää meillä Suomessa se käsitys olevan melko yleinen, että rauhan solmiamisen jälkeen varsinkin sodan taloudelliset vaikutukset meillä ovat pääasiallisesti ohitse, että palaamme entisiin oloihimme, entisiin toimintamuotoihimme verrattain nopeasti. Näin tuskin tulee tapahtumaan. Se, että emme vielä vakavasti tunne sodan aiheuttamia taloudellisia seurauksia muualla kuin siirtoväen piirissä, riippuu suureksi osaksi siitä, että valtio on toistaiseksi jokseenkin täydellisesti kantanut sodan moniin miljardeihin nousevat kustannukset. Tämä on tietenkin vain

väliaikainen järjestely. Veronmaksajat, jotka eivät vielä ole sanottavasti ottaneet osaa näiden kustannusten kantamiseen, joutuvat sen lähiaikoina tekemään. Suursodan kehitys ja tulokset tulevat myös edelleen, tällä hetkellä laskemattomalla tavalla vaikuttamaan meidänkin taloudellisten olojemme muodostumiseen.

Kaiken epävarmuuden keskellä tiedämme kumminkin yhden tosiasian ja yhden asiayhteyden, jota ei suurvaltasotakaan muuta: meidän on edelleen rakennettava toimeentulomme sen maan tarjoamiin mahdollisuuksiin, joka meille on jäänyt, sekä aivojemme ja kättemme työhön, ja meidän tehtävämme on pyrkiä järjestämään näiden tekijäin yhteisvaikutus siten, että se turvaa meille kaikille kohtuullisen, jos mahdollista entisen ja vielä entistäkin paremman toimeentulon. Työllä on korvattava ne menetykset, joita Karjalan luovutus kansallemme merkitsee.

Ei siirtoväen kärsimien vahinkojen korvaaminen, olipa se suurempi tai pienempi, eikä myöskään säilyneen omaisuuden tasaaminen näitä kansakunnan menetyksiä korvaa. Tasaaminen merkitsee ainoastaan omaisuuden uutta jakoa kansalaisten kesken, mutta ei välittömästi sellaisenaan lisää kansan varallisuutta tai kansan tuloa. Uuden varallisuuden ja uuden kansantulon luominen ei myöskään huomattavammin voi tapahtua sillä yksinkertaisella tavalla, että luovutetuilla alueilla ollut tuotantokoneisto rakennetaan uudelleen nykyisessä Suomessa. Maatalouteen nähden se kävisi päinsä raivaamalla uutta viljelysmaata Karjalassa menetetyin sijaan ja perustamalla uusia kyliä tälle maalle. Mutta siirtoväkeä ei luonnollisesti voida ajaa korpeen yksin suorittamaan tätä raivaustyötä. Heille on kohtuuden mukaisesti annettava alusta alkaen valmiitakin peltoja menettämiensä sijaan, erityisesti koska heillä on paljon ponnisteltavaa saadakseen itselleen rakennukset ja varusteet uusilla asuinsijoillaan.

Vanhan pellon jakaminen ei sinänsä lisää maataloustuotantoa paremmin kuin työtilaisuuksiakaan vaan pikemminkin, ainakin aluksi, ehkä jonkin verran molempia vähentääkin. Sen tähden on välttämätöntä kansakunnan menetysten korvaamiseksi ryhtyä laajaperäiseen uudisraivaustyöhön maatalousmaan pinta-alan lisäämiseksi. Tämä on kuitenkin pääasiallisesti muiden kuin siirtoväen suoritettava. Se on niiden tehtävä, joitten toimintamahdollisuudet ovat säilyneet. Tällä hetkellä se, joka omistaa viljelyskelpoista maata, joka tarkoituksenmukaisimmin voitaisiin viljelysmaaksi raivata, ei täyty velvollisuuttaan maata kohtaan, ellei hän tällaiseen raivaustyöhön ryhdy. Välttämättömyys kansakunnan kannalta on, että viljelysala ja maataloustuotanto nousevat niin, että työtilaisuudet lisääntyvät ja kansan ravintotarve tulee turvatuksi. Jos viljelyskelpoisen maan omistaja tämän velvollisuuden lyö laimin, on asiat järjestettävä niin, että muut voivat sen tehdä. Menetettyihin teollisuuksiin nähden on tilanne jonkin verran toisenlainen ja vaikeampi. Tuskin on tarkoituksenmukaista, että esimerkiksi kaikki suuret puunjalostusteollisuudet, jotka sijaitsevat menetettyillä alueilla, perustettaisiin uudelleen valtakunnan nykyisten rajojen sisälle, sillä menetettiin myös huomattavia raaka-ainealueita, eikä yhtä suurelle puunjalostusteollisuudelle kuin tähänastinen toistaiseksi ole maassamme samoja luonnon suomia edellytyksiä kuin aikaisemmin. Toiselta puolen markkinoiden rajoittuneisuuden takia eivät nykyisetkään puunjalostusteollisuudet tätä nykyä voi käyttää koko tuotantokäytäntönsä. Laskematonta on, minkälaisiksi nämä markkinat myöhemmin muodostuvat, mutta nykyisenlaisen pääomanpuutteen vallitessa on tuskin tarkoituksenmukaista sijoittaa suuria pääomia tälle alalle, kun niitä paljon kipeämmin tarvitaan muualla. Eräillä muillakin teollisuuden aloilla on toistaiseksi olemassa riittävä tuotantokäytäntö maan tarpeiden tyydyttämiseen, eikä sen vuoksi ole tarkoituksenmu-

kaista heti ryhtyä rakentamaan uusia samanlaisia laitoksia luovutetuilla alueilla menetettyjen sijaan.

Sitä vastoin on eräillä toisilla aloilla edellytyksiä luoda entistä laajempaa ja kokonaan uuttakin tuotantoa. Tämä koskee mm. voimalaitoksia, jotka muodostavat avaimen teollisessa nousussa yleensä. Tulee myös ajatelleeksi esimerkiksi kemiallista teollisuutta, kaivosteollisuutta, rauta- ja terästeollisuutta sekä niihin ja muihin metalleihin perustuvaa jalostus- ja koneteollisuutta.

Kaikilla kaupan ja välitystoimen alalla toimineilla karjalaisilla on myöskin tällä hetkellä vaikea palata entiseen toimintaansa. Toistaiseksi on maassamme vaihdettava tavaramäärä, samoin tuonti ja vienti huomattavasti pienempi kuin aikaisempi, ja pystyvät nykyinen organisaatio ja nykyiset laitokset suhteellisen helposti tämän jakelu- ja vaihtotehtävän suorittamaan. Myös kuljetustoimelle tuotavat polttoaineen puute ja sekä kotimaan että ulkomaankaupan rajoittuneisuus haittaa, joten siinäkin suhteessa monet luovutetuilla alueilla tällä alalla toimineista eivät voi toistaiseksi palata entisiin ammatteihinsa.

Kuten edellä koskettelemistani seikoista ilmenee, isänmaamme tulevaisuuden tienviitat ovat monessa suhteessa salatut ja voivat tilanteen vaihtuessa muuttua. Tarvitaan näissä oloissa järkkymätöntä uskoa tulevaisuuteen, uhrauksia ja yleisen edun harrastusta sekä väistämätöntä isänmaarakkautta. Niitä vaaditaan yhtä hyvin niiltä, jotka voivat rakentaa entiselle pohjalle, kuin niiltäkin, joitten on alettava ikäänkuin alusta.

Kunnioitettava siirtoväki.

Jos tarkastelemme isänmaallisuuden ilmauksia itsenäisyytemme aikana, voimme todeta erään nimenomaan viime vuosikymmenille ominaisen piirteen. Sen sijaan, että historiallinen kehitys yleensä on osoittanut kulkeutumista heimoasteelta kansallisuusasteelle, meillä on esiintynyt voimakas

pyrkimys kasvattamaan kansaamme isänmaanrakkauteen teroittamalla erityisesti kiintymystä kotiseutuun, maakuntaan, kohottamaan heimoushenki oppaaksi isänmaanrakkauden esikartanoihin. Tämänkö kylvön vaikutuksesta vaiko muista syistä puhkesi yleiskansallinen isänmaanrakkaus vaaran valtakuntaa uhatessa mitä kauneimpaan kukkaan? Huolenpito koko kansasta ja huoli koko isänmaan alueellisesta koskemattomuudesta toi miehet kaikkialta yksimielisinä suojaamaan itäisen rajaseutumme maakuntia. Hetkekisikään ei kenenkään mieleen välähtänyt ajatus, että hänen velvollisuutensa ulottuisi vain hänen kotinsa ja korkeintaan kotimaakuntansa puolustamiseen. Tiedettiin ja tunnettiin syvästi, että karjalaisia koteja puolustamalla täytettiin suuri isänmaallinen velvollisuus.

Mutta rauhaa tehtäessä sodan ankara laki oli määräävä. Ei voitu kysyä, kenen kodit oli säästettävä, kenen menettävä. Neuvosto-Venäjän kanssa käydyssä sodassa, jossa olimme vähälukuisemmat, meidän oli saavutettava rauha luopumalla niistä meille kaikille kalleista kodeista, jotka olivat Etelä-Karjalassa, Laatokan Karjalassa ja muutamilla muilla alueilla. Jos sota olisi samoin edellytyksin ja samoin tuloksin käyty jollakin muulla rajalla, sodan ja rauhan laki olisi ollut sama, olipa rauhaa tekemässä kuka tahansa. Jos alueita oli pakko rauhanteossa luovuttaa, oli niitä annettava taistelutantereella olevilta raja-alueilta tai sieltä, mistä vastapuoli katsoi taistelun kehitysvaiheeseen vedoten voivansa niitä vaatia.

Sodan kovissa koettelemuksissa oli isänmaanrakkaus yksituumaisessa Suomen kansassa, kuten sanoin, kohonnut korkeimpaan kukoistukseen. Mutta suurimpana kaikista esiintyi se teissä karjalaisissa, silloin kun teitte päätöksenne rauhanteon jälkeenkin liittää kohtalonne isänmaan yhteiseen kohtaloon. Te olitte valmiit luopumaan maakuntanne suuresta osasta, jättämään seudut, jotka olivat teille muun

Suomen seutuja rakkaammat, ja teitte sen kysymättä, missä saisitte toimeentulonne, missä vastaisen kotinne. Te osoititte siten, kuinka lujaan oli teissä juurtunut tietoisuus kuulumisesta Suomen kansaan sen yhtenä elimellisenä, irrottamattomana osana. Ja tällä päätöksellä te pelastitte yhteiselle isänmaalle kalleimman, mitä Karjalassa oli ollut, miljoonan kättä, puolimiljoonaa aivoja ja puolimiljoonaa lämpimästi sykkivää sydäntä. Tämä teidän päätöksenne, miten historia siihen suomalaisen kansan asuma-alojen kannalta suhtautuneekin, muodostuu ehkä kohtalon kädessä keinoksi entistä yhtenäisemmän ja entistä sopusointuisemman Suomen kansan syntymiseen. Teidän vilkas, ilomielinen ja yritteliäs luonteenne sekaantuneena muiden Suomen heimojen raskaampaan ja jäyhempään olemukseen ehkä aikaansaa luonteeltaan sopusuhtaisemman, monivivahteisemman Suomen kansan.

Teidän muuttonne on tapahtunut vaikeissa oloissa, ja vielä ehkä pitkänkin aikaa se merkitsee teille puutteellista elämää ja kärsimyksiä. Tämä ei kumminkaan johdu — se on varma vakaumukseni — muun Suomen kansan haluttomuudesta ymmärtää asemaanne. Se tahtoo tehdä kaiken, mikä on mahdollista, sen helpottamiseksi. Mutta nykyisissä olosuhteissa vaatii valtioltamme suorastaan ylivoimaisia ponnistuksia jo se, että samanaikaisesti sekä teille että muille, ehkä myös satatuhatlukuisille, työttömyyden uhkaamille kansalaisryhmille on pyrittävä hankkimaan toimeentuloa ja elämisen mahdollisuuksia aikana, jolloin oman sotamme suuret taakat on kannettavana ja jolloin suur-sota mitä kohtalokkaimmin uhkaa sulkea yhteytemme muuhun maailmaan ja suurelta osalta tehdä mahdottomaksi tavaroiden ja palvelusten vaihdon muiden kansojen kanssa.

Hallitus on pyrkinyt tekemään voitavansa kauppasuh-

teiden vilkastuttamiseksi siellä, missä se näissäkin oloissa on mahdollista, nimittäin Itämeren piirissä. Tyydytyksellä voidaankin todeta, että rauhanteon jälkeen uudet, vastavuoroiseen tavarainvaihtoon perustuvat kauppasopimukset on ystävällisillä neuvotteluilla saatu aikaan Tanskan, Liettuan, Latvian, Viron ja Neuvosto-Venäjän kanssa. Myös Saksan kanssa on uusi sopimus tänään allekirjoitettu. Näiden sopimusten pohjalla voidaan kauppavaihdon sanotujen maiden ja Suomen välillä odottaa melkoisesti kasvavan aikaisemmista mittasuhteistaan ja siten edes jossakin määrin lisäävän mahdollisuuksiamme vaikeuksien voittamisessa, vaikkakin ulkomaankauppamme tämänkin jälkeen jää vain murto-osaksi siitä, mitä se aikaisemmin oli.

Tavoittelemalla aina ensi sijassa yhteistä hyvää, kulke-malla puolitiehen toisiamme vastaan, pyrkimällä vilpittömästi yhteisvoimin voittamaan vaikeudet ja läpäisemään tämän kohtalokkaan ajan sekä pidättymällä kaikesta sellaisesta, mikä tilannetta edelleenkin vaikeuttaisi, pystymme kyllä selviytymään. Ja parempien aikojen tullen kansakunnalla varmaankin on mahdollisuuksia ja halua korjata sitä, mikä nyt ehkä jää puolitiehen.

Tämän juhlan tarkoitus, jos mikään, on myönteinen ja rakentava. Ammattitaidon kehittäminen, työvoiman entistä tarkoituksenmukaisempi käyttö on koko kansalle avaimena taloudelliseen nousuun ja henkiseen kukoistukseen, mikä taas puolestaan on jokaisen suomalaisen elämän suuri päämäärä. Huonosti on varsinkin nykyoloissa valmistautunut olemassaolon vaikeutuvaan taisteluun jokainen, joka ei ole saanut oppia valitsemalleen työalalle. Massatuotannon ja sarjatuotannon aikakaudella voidaan tosin — pintapuolisesti asiaa katsoen — sanoa, että melkein kuka tahansa ilman pitempiä valmisteluja ja oppiaikoja pystyy työtä siinä suorittamaan. Meidän tuotantomme kaikilla aloilla omien markkinoittemme pienuuden tähden tulee kumminkin yleensä

olemaan yksilöllistä erikoistuotantoa, jossa tuotteiden korkea laatu vaatii korkeata ammattitaitoa tekijöiltään, mutta tarjoaa myös suurempia mahdollisuuksia yhä kasvavassa kansainvälisessä kilpailussa.

Etsikkoaikamme.

Pääministerin Suomen kansalle 18. 8. 1940
pitämä radiopuhe.

Kansalaiset.

Nykyaikainen totaalinen sota merkitsee kansoille sellaista aineellisten, henkisten ja hermovoimien ponnistusta, sellaista perusteellista muutosta ja järkytystä kaikissa totuissa tavoissa, vakaantuneissa olosuhteissa ja elämisen muodoissa, sellaista kaikkien arvojen uudelleen arviointia ja kokonaan uusien arvomittojen käyttöönottoa ihmisten todellista painoa ja asiain keskinäistä merkitystä mitattaessa, että itse yhteiskuntajärjestys sen johdosta voi joutua häiriötilaan. Mitä raskaampi sota on ollut, mitä vaikeampia sen aiheuttamat muutokset kansan elintilaan ja toimeentuloon, sitä suurempi on vaara, että sodan päätyttyä, jännityksen lauettua, pyrittäessä jälleen uudella pohjalla rauhanomaisiin oloihin, aikaisemmin terve ja hyvin järjestetty yhteiskuntakin järkkyy.

On luonteenomaista Suomen kansalle ja sen missään tilanteessa pettämättömälle kylmäverisyydelle, järjestyksentahdolle ja kansalaiskurille, että meillä rauhanteon jälkeen niin hämmästyttävän nopeasti ja melkein ilman häiriöitä päästiin siirtymään rauhan toimiin ja tarmokkaaseen jälleenrakennustyöhön. Tämä on sitä suurempi saavutus, kun oman sotamme

päätyttyä jäi jatkumaan eurooppalainen suursota, joka edelleen ylläpitää epävarmuuden tilaa ja mitä kohtalokkaimmin vaikuttaa ulkomaiseen kaupankäyntiimme, joka tähän asti on ollut talouselämämme menestymisen perusedellytyksiä.

Puolustusvoimiemme demobilisatio, so. sodan johdosta asepalvelukseen kutsuttujen reserviläisten samoin kuin muihin sodan vaatimiin tehtäviin otettujen siviilihenkilöiden vapauttaminen säännöllisiin, jokapäiväisiin tehtäviinsä, tapahtui nopeudella, järjestyksessä ja täsmällisyydellä, joka etsii vertaansa historiassa. Täten maan paras työvoima, joka viime syksystä saakka oli ollut sidottuna maanpuolustukseen, vapautui ajoissa kiireellisiin kevättöihin maaseudulla, muuhun tuotannolliseen toimintaan ja säännöllisiin tehtäviinsä. Kylvöjen suorittamisessa ei tämän vuoksi päässyt syntymään suurempia hankaluuksia. Ne saatiin aikanaan toimitetuiksi. Tässä yhteydessä on erityinen tunnustus lausuttava maaseudun naisille reippaasta osallistumisesta elintarveomavaraisuuttamme edistäviin töihin. Tosin ei luonto tänä vuonna ole suosinut meitä paremmin kuin muutakaan Eurooppaa. Kaikesta huolimatta voidaan kumminkin sanoa, ettei kenenkään tässä maassa tarvitse pelätä näkevänsä nälkää ensi talvena, vaikka ruokavaliomme ehkä onkin yksinkertaisempi ja niukempi kuin mihin olemme rauhan aikana tottuneet. Mitään huomattavampaa työttömyyttä ei myöskään ole päässyt syntymään, ja voitaneen se vastaisuudessa välttää.

Jälleenrakennuskysymyksistämme on verrattomasti tärkein kysymys siirtoväen asuttamisesta ja heidän auttamisestaan pääsemään uuden elämän alkuun uusilla asuinsijoilla. Ei ole syytä yliarvioida näiden kysymysten lainsäädännöllistä ratkaisua; sehän on vasta ohjelma, ratkaisu paperilla, ja asialliset vaikeudet esiintyvät pääasiallisesti vasta lakien toteuttamisessa. Mutta tästä huolimatta on sanottava, että lainsäätäjät laatiessaan pika-asutuslain, korvauslain ja lain omaisuudenluovutusverosta, ovat suorittaneet lainsäädä-

dännöllisen suurtyön, jota tehtäessä ei ole vaadittu vain suurta vastuuntuntoa, valistunutta mieltä ja lämmintä sydäntä, vaan myös itsensä kieltämistä ja itsensä voittamista sekä suurta tulevaisuudenuskoa. Lakien vaikutukset ulottuvat ei ainoastaan siirtoväkeen, vaan valtakunnan jokaiseen kansalaiseen. Niiden toteuttaminen on pantu ripeästi käyntiin laajalla rintamalla ja suurella työvoimalla, mutta on se meidän oloissamme jättiläistehtävä, joka sittenkin vaatii runsaan aikansa. Lakien toimeenpanon alaan kuuluu niin suunnaton määrä erilaisia yksityistapauksia ja tulkintakysymyksiä, että lain toimeenpanijoilta ja heidän työtänsä valvoilta viranomaisilta vaaditaan inhimillisesti katsoen melkeinpä erehtymätöntä oikeamielisyyttä ja ennen kaikkea selkeää yhteiskunnallista ajattelua. Siinä ei ole takerruttava pieneen näpertelyyn eikä ole varaa pikkusieluisuudelle. Siinä vaaditaan avarakatseista inhimillisyyttä, täsmällisyyttä, ennakkoluulottomuutta, henkilökohtaisten pyyteitten unohtamista, sanalla sanoen korkeata kansalaiskuntoa. Eikä tätä kansalaiskuntoa vaadita ainoastaan niiltä, jotka panevat lakeja täytäntöön. Sitä vaaditaan yhtä suuressa määrässä sekä niiltä, jotka joutuvat omastaan luopumaan, että niiltä, jotka tulevat korvauksia saamaan. Näitten suurten ratkaisujen aikana kansalaisten on kyettävä kasvamaan yli arkipäiväisten mittojensa. Niitten, jotka joutuvat luovuttamaan, on muistettava, että jokainen meistä oli valmistunut vielä suurempiin uhrauksiin kuin nyt kysymyksessä olevat, ja että lukuisat muut joutuivat antamaan isänmaan pelastamiseksi monin verroin raskaampia uhreja kuin konsanaan rahassa ja tavarassa laskettavat. Niitten taas, jotka joutuvat saamaan korvauksia, on muistettava kansamme nykyhetken vaikeudet ja lujasti päätettävä käyttää korvauksensa sillä tavalla, että se, samalla kuin se tuottaa hyötyä heille itselleen, vahvistaa ja varmistaa myös koko kansan taloudellisia mahdollisuuksia.

Mutta sisäisen jälleenrakennustyön rinnalla on jälleenrakennustyötä ollut suoritettava myös ulospäin. Nykyisissä oloissa, suursodan yhä jatkuessa, on Suomen elintila entistä suuremmassa määrässä sidottu Itämeren piiriin. Tämä tosiasia on niin poliittisten kuin taloudellistenkin suhteiden rakentamisessa ja kehittämisessä määräävin.

Käydystä sodasta ja tehdystä rauhasta johtuu, että ulkopoliittisten kysymysten hoitamisessa on suhteiden uudelleensolmimisella itäiseen suurvaltanaapuriiimme oma ratkaiseva sijansa. Tehtävä ei rajoitu ainoastaan suhteiden uudelleensolmimiseen siinä, mistä ne sodan alkaessa katkesivat, vaan laajenee määrätietoiseen pyrkimykseen sellaisten suhteiden rakentamiseen, jotka takaavat ystävällisen kanssakäymisen ja rauhan itsenäisen, riippumattoman Suomen ja Neuvostoliiton välillä molemminpuolisen luottamuksen ja kunnioituksen pohjalla. Me suomalaiset olemme realisteja, tunnustamme tosiasiat ja lähdemme olevien olojen pohjalta. Niinpä rauha, niin kova kuin se Suomelle olikin, on — kun se kerran tehtiin — varauksettomasti hyväksytty ja sen pohjalta olemme lähteneet luomaan hyvän naapurussuhteen kehittämistä.

Jo itse rauhansopimus edellytti sarjan toimenpiteitä sen täytäntöönpanoksi. Nämä on jo melkein kaikki saatu suoritetuiksi. Uusi valtakunnanraja on määritelty ja sitä koskevat asiakirjat ratifioitu ja asianmukaisesti vaihdettu. Itse rajankäynti, sen merkitseminen maastoon, on päätty-mässä. Rajavälikohtaukset, joita alussa rajaviivan ollessa vielä epämääräinen ei kokonaan voitu välttää, ovat loppuneet. Rajarauha vallitsee, millä seikalla on luonnollisesti sekä paikallinen että yleinen merkitys. Suomi on palauttanut Neuvostoliitolle omaisuutta, joka oli rauhanteon jälkeen siirretty luovutettujen alueiden teollisuuslaitoksista. Sopimuksen määräysten ulottuvaisuudesta on tosin palauttamisvelvollisuuden nähden ollut tulkitemiserimielisyyksiä.

Kuten julkisuuteen on aikoinaan saatettu, on Suomi kompensatiota vastaan myös luovuttanut sellaista omaisuutta, joka vietiin muuanne jo ennen rauhantekoa. Käsitimme, että Neuvostoliitto tarvitsee tätä omaisuutta eräiden teollisuuslaitosten nopeasti uudelleen käyntiinsaattamiseksi ja tahdoimme naapuriamme tässä auttaa. Tämäkin avuliaisuutemme ja myötämielisyytemme osoittaa, että Suomen hallitus kaikin tavoin pyrkii edistämään hyvien suhteiden syntymistä.

Rauhansopimuksessa edellytetty sotavankien vaihtaminen suoritettiin niin pian kuin käytännölliset esivalmistelut sen sallivat. Hangon vuokran maksamisen teknillisestä suorituksesta on sovittu, ja vuokran ensimmäisen erän on Neuvostoliitto jo maksanut. Rauhansopimuksen edellyttämä kauppasopimus on ratifioimiskirjojen vaihtamisen jälkeen tullut voimaan ja avaa mahdollisuuksia vilkkaalle kaupalliselle vuorovaikutukselle. Sallan rata, jota parastaikaa Suomen puolella mahdollisimman nopeasti rakennetaan ja jonka yhtymärata Neuvostoliiton puolella jo on valmis, tulee huomattavalla tavalla edistämään Neuvostoliiton ja Suomen välistä yhdysliikennettä. Rauhansopimukseen liittyvistä toimenpiteistä voin vielä mainita, että on ryhdytty käytännöllisiin valmisteluihin Neuvostoliiton konsulinviraston perustamiseksi Petsamoon, jonne sen merkityksen kasvamisen takia eräitä toisiakin konsulinvirastoja avataan.

Paitsi välittömästi rauhansopimukseen liittyviä toimenpiteitä, on Neuvostoliiton ja Suomen välillä sovittu joukosta käytännölliseen elämään kuuluvia järjestelyjä, jotka ovat luonnostaanlankeavia normaaliin kanssakäymiseen palattaessa. Puhelin-, posti- ja lennätinyhteydet toimivat jälleen. Rautatieliikenteen avaamisesta on jo periaatteessa sovittu. Suomen taholta on ehdotettu, että Neuvostoliitto luovuttaisi saamiensa alueiden arkistoja, ja on tähän periaatteessa saatu myönteinen vastaus. Neuvottelut siitä, missä laajuudessa

tämä luovuttaminen tapahtuu, edistyvät asteittain. Toisaalta Suomi on jättänyt Neuvostoliitolle luovutettujen alueiden tieteellistä aineistoa.

Erikoisesti minun on lausuttava tunnustus Neuvostoliiton hallitukselle siitä hyvästä tahdosta, jota se osoitti varatessaan sen haltuun joutuneille alueille jääneelle siviiliväestölle mahdollisuuden palata Suomeen ja siten tunnustaessaan näiden parintuhannen ihmisen oikeuden saada elää kansallista elämää itse valitsemallaan tavalla.

Neuvostohallituksen aloitteesta on käyty neuvotteluja myös eräistä muista kysymyksistä, joiden järjestämisestä Neuvostohallitus on ilmoittanut olevansa kiinnostunut. Tällaisia ovat Ahvenanmaan asia ja kauttakulku Hangon vuokra-alueelle. Mitä joukkojen ja varusteiden poistamiseen Ahvenanmaalta tulee, tietää uusi järjestely palautumista ennen sotaa voimassaolleen vuoden 1921 sopimuksen edellyttämään olotilaan, jonka sopimuksen allekirjoittajiin Neuvostoliitto ei kuulunut. Neuvostoliitto on niinkään toivonut, että sille myönnettäisiin kauttakulkuoikeus Hangon vuokra-alueelle. Tähänkin Suomen hallitus on katsonut voivansa suostua periaatteessa. Neuvottelut kauttakulun järjestämisestä eivät vielä ole päättyneet, joten en tässä yhteydessä katso olevan paikallaan puuttua yksityiskohtiin. Vielä tulee esille kysymys Hangon alueella olleen omaisuuden luovuttamisesta. Sen periaatteista on neuvoteltu ja päästy yksimielisyyteen. Yksityiskohtaisen ehdotuksen näiden periaatteiden toteuttamisesta tekee sekakomitea.

Kuten näkyy näistä esimerkeistä, on Suomen ja Neuvostoliiton välillä käyty ja parhaillaan käydään neuvotteluja erilaatuisista kysymyksistä, jotka kaikki tähtäävät samaan: hyvän naapuruussuhteen kehittämiseen ja esilläolevien kysymysten ratkaisuun neuvottelutietä molempia maita tyydyttävällä tavalla. Olen ottanut tarkasteltavaksi joukon konkreettisia kysymyksiä, joita Suomen ja Neuvostoliiton väli-

sissä neuvotteluissa on ollut esillä, osoittaakseni, kuinka monelle eri alalle maidemme välisten suhteiden jälleenrakentaminen ulottuu ja kohdistuu.

Neuvostoliiton ja Suomen välillä esilläolevat asiat eivät kumminkaan supistu pelkästään hallitusten väliseen kanssakäymiseen, vaan niiden moninaisuuden ja vilkkauden takia monet kansalaispiirit joutuvat vedetyiksi mukaan itse ottamaan osaa naapurussuhteiden kehittämiseen. Niin on taloudellisen vuorovaikutuksen laita, jolla hyvänä alkuna on äsken tehty kauppasopimus. Molemmat maat täydentävät toisiaan taloudellisessa suhteessa. Me ostamme mielellämme Neuvostoliiton tuotteita ja voimme puolestamme toimittaa Neuvostoliitolle sen tarvitsemia tavaroita. Mikään ei ole luonnollisempaa ja toivottavampaa kuin taloudellisen kanssakäymisen tehostaminen maidemme välillä. Lujien perusteiden laskeminen nyt takaa tämän kehityksen jatkumisen tulevaisuudessa. Samaa on sanottava sivistyksellisestä vuorovaikutuksesta, jota Suomen puolelta suunnittelemaan on asetettu erityinen toimikunta. Neuvostoliiton olojen tuntemuksesta meillä on vain hyötyä, ja hartaasti toivomme, samalla kuin itse haluamme tutustua Neuvostoliiton kulttuurisaavutuksiin, Neuvostoliiton perehtyvän Suomen sivistyksellisiin oloihin.

Pääministeri Molotov lausui 1.8. pitämässään puheessa, että molempien maiden välisten suhteiden kehitys riippuu Suomen hallituksesta. Edellä olen selostanut Suomen ja Neuvostoliiton välillä esillä olleita kysymyksiä. Niiden käsittelyssä Suomi on teoin osoittanut vilpittömän halunsa ennakkoluulottomasti pyrkiä mahdollisimman hyvien suhteiden aikaansaamiseen. Esilläolleiden konkreettisten kysymysten valossa haluan todeta tahtomme ajaa vilpittöntä rauhanpolitiikkaa, jonka politiikan takana on koko Suomen kansa. Me tahdomme uskoa, että Neuvostoliiton pyrkimys on sama. Olen viipynyt suhteiden kehittämisessä Neuvosto-

liittoon näin kauan, koska kysymys välittömästi liittyy koko rauhanteon jälkeiseen jälleenrakennustoimintaan. Mutta myös vanhat hyvät ystävyys-, kulttuuri- ja kauppasuhteemme muihin Itämeren valtioihin ja niiden edelleenkehittäminen ovat nykyisissä oloissa muodostuneet meille entistäkin tärkeämmiksi.

Suomen kansan parhaat ominaisuudet, jotka sen historian vaikeimpina hetkinä ovat aina olleet sen ylläpitävänä ja eteenpäinvievinä voimana, varmaan ovat tallella nytkin, kun tämän ajan koettelemukset on voitettava. Edellytyksenä on kuitenkin, että sisäiset eripuraisuudet eivät pääse tekemään hajoitustyötään, että kansan eheys suurten kysymysten edessä säilyy sekä että sisäinen rauha ja luja järjestys vallitsevat valtakunnassa. Aivan tyystin emme mekään kuitenkaan ole voineet ilman järjestyshäiriöitä sodanjälkeisestä tilanteesta selviytyä. Rikollisuus on osoittanut kasvamista, onpa sattunut meillä harvinaisia katuräihinöitäkin. On ymmärrettävää, että monissa yksilöissä sota aiheutti hermostollisia järkytyksiä, olivatpa he sitten tulilinjolla tai rintaman takana. Sellaisissa ihmisissä, joitten hermosto äkillisistä rasituksista ja jännitystiloista on häiriintynyt, saattaa helposti syntyä liioiteltuja epäluuloja, paisuteltua epätoivoa ja myöskin harkitsemattomia tekoja, jotka he normaalina aikoina olisivat valmiit ensimmäisinä tuomitsemaan. Pakollinen tai vapaaehtoinen toimetttömyys on omansa lisäämään häiriöiden mahdollisuuksia. Edellytyksenä sille, että jälleenrakennustyö menestyksellä ja rauhassa saadaa suoritetuksi, on, että itsekuria tehostetaan, itseluottamusta vahvistetaan ja työmarkkinat sekä työtilaisuuksiin että palkkoihin nähden saadaan pidetyksi tyydyttävinä. Mutta se vaatii myös jokaiselta yksilöltä tinkimätöntä, vilpittöntä velvollisuuksien täyttämistä.

Kaikkeen tähän näyttää olevan mitä parhaat edellytykset. Sodan kiirastulessa olemme ennen tuntemattomalla

tavalla löytäneet toisemme ja yhteisen pohjan pyrkimyksillemme. Kuin salaman kirkaassa valaistuksessa olemme nähneet, että asemaan katsomatta olemme kaikki samassa veneessä, riippuvaisia toinen toisestamme, että ainoa luonnollinen, kestävä ja innostava perusta työllemme on yhteinen, itsenäinen Suomen valtakunta, että sen kärsimä vahinko on meidän yhteinen menetyksemme. Mutta meidän on myös vedettävä johtopäätökset tästä toteamuksestamme ja toimittava niin, ettei tämä yhteinen pohja pääse häviämään. Jos kuivuus supistaa satoa tai halla vie viljan, käsitämme, että se ei ole vain maanviljelijäin menetys, vaan kaventaa kaikkien meidän leipäämme. Jos suuri teollisuusyhtiö joutuu sulkemaan tehtaansa, ymmärrämme, ettei se merkitse tappiota vain yhtiölle ja sen osakkeenomistajille, eikä edes heidän lisäksi vain yhtiön tuhansille työläisille ja toimihenkilöille, vaan se merkitsee suoranaista ja suurta menetystä koko maalle. Jos ulkomaankauppa tukkeutuu, on meille selvää, ettei se merkitse toimettomuutta ja tulojen menetystä vain kauppiaille, jotka sitä harjoittavat, vaan heikompa tarpeiden tyydytystä, rajoitetumpia työmahdollisuuksia ja alentuvaa elintasoja koko kansalle. Useat tällaisista menetyksiä koko kansalle aiheuttavista tekijöistä ovat meidän toimistamme riippumattomia ja meidän päätäntövaltamme ulkopuolella. Mutta me ymmärrämme myös, että työ on yksi nykyaikaisen yhteiskuntaelämän tärkeimpiä sekä moraalisia että aineellisia perusteita. Pakollinen työttömyys on sitä vastoin kirous yksityiselle, joka joutuu sen uhriksi, mutta myös mitä suurin menetys ja vaara koko yhteiskunnalle. Ja tässä kohdassa meillä epäilemättä on mahdollisuuksia asiain hoitamiseen. Tämän ajan suurissa vaikeuksissa ei enää uskota, että työttömyys olisi lääke ja parannuskeino vaikeuksia vastaan, vaan päinvastoin, että se on onnettomuus, jota kaikin keinoin on pyrittävä torjumaan ja joka myös pystytään torjumaan. Kokemus useissa maissa on

nimittäin osoittanut, että sitä voidaan, joskin ehkä uhraamalla toisia vähemmän tärkeitä etuja, hyvin suuressa määrässä hallita ja rajoittaa asianmukaisilla toimenpiteillä yhteiskunnan taholta, ja meidän velvollisuutemme on tehdä tässä suhteessa kaikki, mitä tehtävissä on. Onnistuminen edellyttää kumminkin oma-aloitteisuutta ja joustavuutta myös yksityisten taholta, ja sellaista yhteisvastuuntuntoa, että jokainen katsoo velvollisuudekseen voimiensa ja kykijensä mukaan tehdä hyödyllistä, rakentavaa työtä. Näitä ominaisuuksia sekä ennakkoluulottomuutta ja selvää tosiasiaintajua ei Suomen kansalta puutu. Niiden avulla tulemme riippumattomana valtiona ja itsenäisenä kansana voittamaan kaikki vaikeutemme ja läpäisemään tämän etsikkoajan.

Suomen kansan kohtalonyhteys.

Pääministerin Aseveljien Liiton Itsenäisyysjuhlassa 6. 12. 1940 pitämä puhe.

Kansalaiset.

Tämä päivä on omistettu Suomen itsenäisyyden saavuttamisen muistolle. Vasta vuonna 1917 se julistettiin ja seuraavana vuonna se onnettomissa olosuhteissa raudalla ja verellä toteutettiin. Se on siis vielä varsin nuori. Mutta juuri tämän nuoruutensa tähden sen perustava arvo ja elintärkeys meille on niin kirkastunut ja selvä. Vanhoille kansoille, sellaisille, jotka vuosisatoja, jopa vuosituhansia ovat olleet itsenäisiä ja vapaina määränneet elämisestään ja oloistaan, tämä itsemääräämisoikeus on jotakin niin itsestään selvää ja luonnollista, ettei sen arvoa jokapäiväisessä elämässä tulla huomanneeksi. Riippumattomuus on ollut isillä ja esi-isillä aina ikimuistoisista ajoista saakka. Se on ollut kuten ilma, jota hengitetään, mutta jonka elämää ylläpitävää merkitystä ei tajuta, tai niinkuin tuttu ympäristö, jonka kauneusarvoja ei huomata. Meistä sitävastoin useimmat ovat tunteneet sorron ja sidonnaisuuden, jolla vieras valta aikaisemmin kahlehti ja esti vapaan toimintamme ja tavoittelemamme kehityksen. Me olemme eläneet itsenäisyytemme syntymisen ja nähneet ja tajunneet sen valtavan sysäyksen

eteenpäin, minkä sen saavuttaminen antoi elämällemme, kokee-
neet, mitä rakentavia, myönteisiä voimia se kansassamme
kirvoitti ja pani liikkeeseen. Me olemme olleet mukana siinä
loistavassa henkisessä, taloudellisessa ja yhteiskunnallisessa
nousussa, joka maassamme itsenäisyyden aikana ja sen
ansioista on tapahtunut. Sen vuoksi itsenäisyyden perustava
merkitys onkin meille päivänselvä. Meille on syntynyt elävä
tietoisuus siitä, että vain itsenäisenä Suomen kansa voi täyt-
tää historiallisen tehtävänsä, luoda ja rakentaa omaperäistä,
syvintä olemustaan vastaavaa kulttuuria, kehittää elämän-
muotoja, jotka rikastuttavat ja onnellistuttavat inhimillistä
yhteiselämää.

Kun me vuosi sitten pimennyssä maassa, synkissä
ajatuksissa, joutuneina sotaan suunnattomasti ylivoimaisen,
urhoollisen ja hyvin varustetun vastustajan kanssa vietimme
itsenäisyyspäiväämme, tajusimme selvästi, että itsenäisyy-
den menetys meille maantieteellisten ja etnografisten olo-
suhteiden takia nykyisissä oloissa merkitsi kaiken loppua.
Mutta me tajusimme myöskin, että kansa, joka ei itsenäisyyt-
tään puolusta, ei ole itsenäisyyden arvoinenkaan.

Rohkeasti kävivätkin sadattuhannet miehemme taiste-
luun ja kärsimyksiin itsenäisen olemassaolomme puolesta.
He olivat valmiit uhraamaan elämänsä, jotta he siten voi-
sivat pelastaa muut samasta kohtalosta. Ja koko kansa rin-
tamien takana tuki heitä parhaansa mukaan; se oli ajatuksis-
saan alati heidän mukanaan ja voimanaan. Näinä raskaina
talvikuukausina hävisi paljon sellaista, joka oli pirstonut ja
erottanut, ja sijalle syntyi paljon sellaista, joka yhdistää ja
rakentaa.

Mitkä olivat sitten ne arvot, joiden puolesta itsenäi-
syyttämme puolustaessamme taistelimme ja jotka meille
kaikille olivat niin kalliita, että niiden vaaraan joutuminen
ja yhteinen puolustaminen sai kansassamme muutamassa
kuukaudessa aikaan henkisen muutoksen, muutoksen, joka

kypsyäkseen toisissa olosuhteissa olisi vaatinut vuosia, ehkä vuosikymmeniä, ja joka käden käänteessä loi keskuuteemme oikean aseveljeyden hengen.

Vastausta etsiessä nousee ensimmäisinä mieleen kolme asiaa: isänmaa, isiemme usko ja se yhteiskuntajärjestys, jonka suojassa olemme kasvaneet.

Isänmaa ei tällöin merkitse ainoastaan asumaamme maata kaikkineen, mitä siihen kuuluu, vielä vähemmän se merkitsee ainoastaan sitä mitätöntä kaistaletta tästä maasta tai murenta kansallisomaisuudesta, jonka joku meistä ehkä sattu omistamaan. Tämän aineellisen lisäksi, sen yläpuolella isänmaa merkitsee kaikkea sitä, mitä kunnioitamme ja rakastamme isiemme töissä ja saavutuksissa, mistä olemme ylpeitä kansamme vaiheissa. Se merkitsee lisäksi sitä perustaa, johon meidän rehellinen työmme ja kunniallinen toimeentulomme nojautuu, sitä pohjaa, jolta meidän henkinen rakenteemme ja elämänsäilytyksemme ovat kasvaneet, ja koko sitä ilmapiiriä, jossa elämme ja liikumme, viihtyisyyttä kodeissamme, ystäviemme joukossa ja kansalaistemme keskuudessa. Ja lopuksi se merkitsee meidän tulevaisuuden-uskoamme ja vastuuta lastemme ja tulevien sukupolvien menestyksestä.

Isiemme usko ei myöskään ole ainoastaan joukko oppikappaleita, jotka satoja vuosia sitten on joissakin kirkolliskokouksissa äänen enemmistöllä hyväksytty, vaan se merkitsee luottamusta korkeimman johdatukseen ja elävää kristillisyyttä, jonka ensimmäinen moraalisisäntö on: mitä tahdotte ihmisten tekevän teille, se tehkää te myös heille, ja jonka korkein laki on ikuisen kehityksen laki, laki, joka velvoittaa jokaista alati pyrkimään korkeampaan valistukseen ja tietämiseen, täydellisempään puhtauteen ja totuudellisuuteen sekä suurempaan hioutuneisuuteen, niinkuin hiotaan timantti sivu sivulta ja särmä särmältä kultasepän työhuoneessa.

Meidän yhteiskuntajärjestyksemme taas on vapaiden ihmisten yhteiskuntajärjestys. Se on rakentunut monisatavuotisten perinteiden ja sukupolvien kokemusten pohjalle ja me itse olemme sitä itsenäisyytemme aikana edelleen kehittäneet. Mikään elävä yhteiskuntajärjestys ei koskaan ole valmis eikä lopullinen. Se on alati kehitystilassa olosuhteiden ja kansan ajatustapojen muuttuessa ja kehittyessä. Jos se kivettyy, se ennen pitkää muodostuu yleisen kehityksen jarruksi. Minä kuvittelen, että aseveljet taistellessaan tulinjoilla rinta rinnan eri yhteiskuntapiireistä ja -asemista tulleiden miesten kanssa ja arvioidessaan korsuissa heidän seurassaan olojamme ja laitoksiamme, entistä selvemmin havaitsivat vallitsevan yhteiskuntajärjestyksemme hyvät puolet ja sen turvissa saavutetut suuret henkiset, taloudelliset ja sosiaaliset edistysaskeleet. He näkivät tämän järjestyksen edut erityisesti sen elämänmyönteisyydessä ja siinä, että se tahtoo tehdä köyhälle ja heikollekin oikeutta. He ymmärsivät, mikä merkitys juuri tällä yhteiskuntajärjestyksellä on ollut pohjan luomisessa sille yhteenkuuluvaisuuden- ja yhteisvastuunhengelle, josta he ja heidän kanssaan me kaikki muut niin suuresti iloitsimme. Mutta heidän mielellään viivähti myös ajatuksia yhteiskuntajärjestyksemme edelleen kehittämistä, jolloin kiteytyi erityisesti ajatus työn nostamisesta sille kuuluvaan kunniaan yhteiskunnassa. Heille kirkastui itsestään selväksi ajatus, että jokaisen rehellisen, hyvin suoritettun työn, olipa se henkistä tai ruumiillista, tulee tekijälleen tuottaa, paitsi kohtuullista toimeentuloa, myös yhteiskunnallista arvonantoa, ja että yhteiskunnan velvollisuus on pyrkiä parhaansa mukaan torjumaan pakollista työttömyyttä ja sen tuottamia kärsimyksiä ja mahdollisuuksien mukaan turvaamaan ja vakaannuttamaan kaikkien työtä tekevien asemaa. Mutta heille selvisi samalla, että jokaisella työhön kykenevällä ei ole ainoastaan oikeus tehdä työtä, vaan myöskin velvollisuus siihen.

Nämä kansamme tulevalle kehitykselle tärkeät ajatukset aseveljien keskuudessa syntyneinä ovatkin nykyään levinneet laajalle yhteiskuntaan.

Viime talven sota ja sen jälkeinen aika ovat kansamme historiassa olleet suurta aikaa, jonka merkitystä me tällä hetkellä tuskin vielä pystymme riittävästi arvostamaan. Se sielullinen muutos, jonka se meissä aiheutti, on suuriarvoinen tekijä vastaisessa kehityksessämme ja elämämme suuntautumisessa onnellisemmille laduille. Mutta taistelulamme oli epäilemättä kansamme pienuuteen ja rajoitetuihin voimavaroihin verraten myös huomattava yleishistoriallinen merkitys, jonka paino selviää vasta, kun tätä aikaa koskevat arkistot avautuvat tutkimukselle. Tosin elää keskuudessamme joukko heikkoja ja masentuneita, jotka eivät pysty näkemään tapahtumissa mitään suurta eikä historiallista, vaan tahtovat nähdä kaiken jälleen pirstoutuneena, yksimielisyytemme, yhteisvastuumme jälleen erimielisyyksiin särkyneenä, suuren jälleen luhistuvan matalaksi, uhrimielen muuttuvan itsekkyydeksi. Minulla on kumminkin se varma usko, että nämä epäilijät, joiden luku ei ole kovin suuri, näkevät perin juurin väärin. Tämänpäivän kansa pystyy samaan kuin eilispäivänkin kansa, ja huomispäivän suomalainen tulee uskoltaan ja teoiltaan olemaan vieläkin voimakkaampi.

Epäilijät voivat tosin viitata moniin myönteistä vakau-
musta horjuttaviin ilmiöihin viimeisiltä kuukausilta. He
voivat huomauttaa, että kun valtiovallan on ollut pakko ryh-
tyä säännöstelyihin turvatakseen välttämättömien tarvik-
keiden tasaisen ja jatkuvan saannin kaikille kansalaisille,
monet itsekkäät ja lyhytnäköiset ovat suuria voittoja tavoit-
tellen alkaneet käydä salakauppaa näillä tarvikkeilla ja toi-
set maksamalla salakaupassa niistä korkeita hintoja ovat
tehneet tämän kaupan mahdolliseksi ja kannattavaksi. Monet
ovat avointakin kauppaa harjoittaessaan antaneet tavarain-

puutteen houkutella itsensä kiskomaan liian korkeita voittoja. Eräillä tahoilla on ilmennyt halua vetäytyä täyttämästä niitä velvoituksia, joihin meidän jokaisen nykyoloissa on alistuttava. Onpa esiintynyt joitakin työnantajiaakin, joskin varsin harvoja, joilla ei ole ollut riittävän selvää käsitystä kansamme kohtalonyhteydestä eikä sen työnantajain ja työntekijäin välisiin suhteisiinkin ulottuvista johtopäätöksistä. Eräitä muitakin surullisia ilmiöitä on ollut havaittavissa. Liian lähellä on vielä se aika, jolloin keskinäisten taistelujemme voimalähteinä olivat edelliseltä vuosisadalta periytynyt itsekkyydenoppi, jonka tunnuslauseena oli: tavoittele aina omaa etuasi, siten parhaiten edistät yhteistäkin hyvää ja sen nostattama synkkä luokkavihan ja luokka-taistelun oppi. Niiden vaikutus ei vielä ole täydelleen hävinnyt. Kaikista useimmille tämän päivän suomalaisille on selviö, että tällaiset opit nykyaikaisessa yhteiskunnassa on korvattava yhteiskuntasolidariteetin ja yhteisvastuun myönteisillä tunnuksilla, mutta yhä on olemassa joitakin surullisen hahmon ritareita, jotka näillä jo ruostuneilla aseilla edelleen haluavat käydä taistelua kuvittelemiaan tuulimyllyjä vastaan.

Mutta kaiken pienen rinnalla, alhaisen yläpuolella, esiintyy Suomen kansan muuttunut hengenlaatu suuruudessaan. Me näemme, millä sankaruudella taistelussa kaatuneiden omaiset kantavat kuormansa, lesket vaalivat lapsiaan, huolottomiksi jääneet pyrkivät varmentamaan tulevaisuuttaan. Sama suuruus ilmenee siinä tavassa, jolla sodan lukuisat invaliidit kantavat kohtalonsa. Aseveljeyden henki, johon puolustustaistelumme nojautui, ei suinkaan ole kuollut, se elää ja ilmenee kaikkialla varsinkin nuoremman polven keskuudessa, kohottaen mieliä yhteisvastuun tuntoon, kehoittaen tasaamaan kohtalon osan, auttamaan ja tukemaan toinen toistaan, seisomaan kaikki yhden ja yksi kaikkien puolesta. Naiset, joilla ei ole suoritettavanaan varsinaista asevelvollis-

suutta, tarjoutuvat ja kiirehtivät vapaaehtoisesti taitojensa ja voimiensa mukaan auttamaan yhteisessä rakennustyössä. Tällä hetkellä emme vielä osaa edes arvioida, mihin todella pystyy Suomen kansa, kun tämän hengen läpitunkemat miehet ja naiset aikanaan joutuvat kantamaan kaiken vastuun isänmaan kohtalosta. Karjalaiset kärsivät miehekäästi kotiseutunsa menettämisen ja muut onnettomuutensa ja alistuvat ihailtavalla mielentyyneydellä uusien olojen epävarmuuteen ja joissakin paikoin heille osoitettuun ymmärtämättömyyteen. Kohtalonyhteydentunto on suuresti lieventänyt aikaisemmin ilmennyttä työnantajain ja työntekijäin vastakohtaisuutta, avannut mahdollisuudet luottamuksellisiin neuvotteluihin ja tyydyttäviin sopimuksiin. Sitä lamaanusta ja tarmottomuutta, jota useissa muissa maissa sodan johdosta on ilmennyt, ei meillä ole havaittavissa, vaan yrittäjähengi on entisestään terästynyt ja suuntautunut aloille, joiden menestymiseen aikaisemmin on suhtauduttu epäillen. Suhteissa ulkovaltoihin on sodan opetuksen johdosta laajoissa piireissä kyetty siirtymään tunteen määräämästä ajattelusta järjen sanelemaan suhtautumiseen. Puolustuslaitoksen aiheuttamista välttämättömistä menoista ei enää napista ja säännöstelyt, jotka monin tavoin puristavat jokapäiväistä elämää, on kunnan kansalaisten taholta otettu vastaan välttämättömyyksinä ja niihin tämän mukaisesti alistuttu.

Myönteiset, valtakuntaa rakentavat voimat ovat, kuten tästä lyhyestä tarkastelusta selviää, voitolla jokaisessa rehellisessä suomalaisessa sielussa. Nykyisissä oloissa tämä onkin välttämätöntä. Sillä me, samoin kuin useimmat muutkin Euroopan pienet kansat, olemme edelleen vaaravyöhykkeessä. Itse me haluamme vilpittömästi rauhaa emmekä muilta muuta pyydä kuin saada elää rauhassa ja omistautua jälleenrakennustyöhömme. Tällä hetkellä näyttää tilanne Pohjolassa myös ehkä jonkin verran turvallisemmalta kuin

aikaisemmin. Mutta suurvaltasota jatkuu edelleen täydellä voimalla, taistelu käy yhä kovemmaksi ja katkerammaksi ja uhkaa edelleen levitä. Se maa, jolla tällaisessa tilanteessa ei ole suojanaan muuta kuin kalpea protesti, on menetetty.

Saattaa olla niinkin, ettei edes yleinen rauha lopullisesti luo vakavaa turvallisuutta, vaan että suurin vaara ja suurin uhka eurooppalaiselle kulttuurille esiintyy vasta suursodan päätyttyä. Ensimmäisen kerran koetaan nyt totaalista sotaa, jossa uudenaikaisten hävitysvälineiden hirvittävä voima kohdistetaan aseellisiin voimiin ja sotilaallisiin ja sodankäynnille tärkeisiin laitteisiin, samalla osuen myös vastustajan koko väestöön ja kaikkeen siviiliomaisuuteen. Ne miljoonat pommit, jotka pudotetaan vihollismaahan, eivät ainoastaan tuhoa omaisuutta eivätkä vain putoa niiden päälle, jotka saavat surmansa tai silpoutuvat rammoiksi ja raajarikoiksi; ne putoavat myös koko kansakunnan hermoille. Ei kukaan voi sanoa, mitkä tulevat olemaan sielulliset vastavaikutukset tällaisen sodan kauhuista. Alituinen hengenvaara, jatkuvat järkytykset, heikko ravitsemistila ja fyysillinen uupumus tekevät miljoonat ihmiset henkisesti sairaiksi, niin sanoakseni henkisesti haavoittuneiksi. Ei kukaan voi sanoa, paranevatko nämä haavat rauhan tultua ilman vaikeampia seurauksia vai johtavatko ne laskemattomiin vastavaikutuksiin, raivokkaihin purkauksiin sitä yhteiskuntaa vastaan, jonka jäsenenä nämä kärsimykset on koettu. Saattaa olla, että varsinkin tappiolla joutuneissa maissa se vie kostontekoihin omia johtajia vastaan, sisäisiin mullistuksiin ja heikkouden tilaan, jolloin väkivallan voimat voivat saada vapaan kentän ja levenemismahdollisuuden.

Nämä näkökohdat silmiemme edessä on seistävä tosiasioiden lujalla pohjalla ja kaikkien mahdollisuuksien varalta ylläpidettävä ja vahvistettava valtakunnan puolustuskykyä ja kansan puolustustahtoa. Juuri tällä hetkellä tärkein tehtävä ei ehkä ole puhtaasti sotilaallisella puolella, vaan

on työvuoro nyt erityisesti niillä, jotka voivat tarjota työtä sitä tarvitseville ja tuottaa leipää ja muita elintarpeita kansalle. Mikäli maassa on joutilasta työvoimaa ja jollakin on tilaisuus tarjota työtä, on väärää säästäväisyyttä olla tätä työvoimaa käyttämättä. Elintarvikkeiden tuotannossa on jokaisen tuottajan ponnistettava äärimmilleen ja pidettävä kunnia-asianaan tuottaa niitä yleiseen käyttöön ja valtion varastoihin mahdollisimman paljon ja enemmän kuin ennen. Kaikki tällainen työ on nykyoloissa mitä arvokkainta työtä itsenäisyytemme turvaamiseksi ja varmentamiseksi.

Kansalaiset!

Suomen kansan polku on nykyään kaita, kivinen ja vaikeakulkuinen. Vaarat uhkaavat ja harha-askel voi käydä kohtalokkaaksi. Me tarvitsemme onnellisesti läpi päästäksemme kaiken vanhemman väen selvänäköisyyden, elämän kokemukseen perustuvan kypsän arvostelukyvyn ja varovaisuuden, kaiken miehuusiässä olevien yritteliäisyyden, työkyvyn, toimintatarmon ja voiman sekä kaiken nuorison avokatseisen ennakkoluulottomuuden, pyyteettömän uhrimiehen, aatteellisuuden ja lujan elämänuskon.

Me tarvitsemme lisäksi kaikkien horjumattoman yksimielisyyden, yhteenkuuluvaisuuden ja yhteisvastuun hengen.

Minä olen vakuuttunut siitä, että meillä on riittävästi näitä ominaisuuksia, ja minä olen ehdottomasti varma, että me läpäisemme.

Maansurun päivänä.

Yleisradiossa presidentti Kyösti Kallion kuolinpäivän iltana 19. 12. 1940 pidetty puhe.

Kansalaiset.

Kansamme vaiherikkaina viimeisinä kolmena vuosikymmenenä on yksi suomalainen elänyt kiinteämmin kansansa kanssa kuin kukaan muu, ollut mukana sen suurissa suruissa ja mieliä valtaavissa tapahtumissa. Yksi suuri suomalainen sydän on koko ajan sykkinyt Suomen kansan sydämen tahtiin. Se on paisunut ilosta, kun kansa saavutti vapautensa, se on kutistunut kokoon kansamme koettelemuksissa ja kärsimyksissä. Kansamme viimeisimmissä vaiheissa tämä sydän on vuotanut verta, se on ollut pakahtumaisillaan. Nyt tämä suuri sydän on lakannut lyömästä. Raskas velvollisuuteni on ilmoittaa Suomen kansalle, että tasavallan presidentti Kyösti Kallio on kuollut. Vilpittömän ja voimakashenkisen isänmaanystäväen elämä sammui klo 20,45 Helsingin rautatieasemalla. Ollessaan juuri lähdössä perheensä kanssa ja ystäviensä saattamana maaseudun rauhaan hän kunniakomppanian rintaman edessä vaipui maahan sydämen toiminnan lamautuessa.

Kansan menestys, onni ja olemassaolo riippuvat tärkeältä osalta siitä, kuinka paljon kansalla on itsensä uhraavia,

puhtain tarkoitusperin toimivia kansalaisia. Meidän kansallamme on ollut kuin sallimuksen suomasta johdossaan henkilöitä, jotka muuta tavoittelematta kuin kokonaisuuden menestystä ovat voineet kaiken tapahtumisen keskeltä nähdä tai vaistota oikean tien, jotka esimerkillään ovat vaikuttaneet syvästi aikalaistensa sydämiin, valaneet uskoa oikean asian voittoon ja kansan tulevaisuuteen. Näiden puhdassydämisten isänmaanystävien joukossa Suomen suurella talonpojalla Kyösti Kalliolla on pysyvä kunniasija. Kasvaessaan vuosikymmenien kuluessa henkisesti yhä vaativampiin ja vaativampiin tehtäviin, kulkiessaan arvokkaasta talonpoikaistalosta jäyhän pohjalaisen heimon luottamusmiehenä eduskuntaan ja valtion toimiin ja astuessaan lopuksi maan isänä tasavallan presidentin linnaan Kyösti Kallio aina säilytti ylevän aatteellisen asenteensa, korkeat kansalliset ja inhimilliset ihanteensa.

Mitä syvimmän surun valtaamana koko Suomen kansa kunnioittaa valtakuntansa päämiehen muistoa ja hiljentyy hetkeksi tämän siunatun elämäntyön päättymistä murehtien.

Kun me katselemme nyt päättyneen elämän ulkonaisia piirteitä, voimme havaita, että työ oli yhtä silmiinpistävä elämän ulkonainen ominaisuus kuin sielullinen puhtaus ja pyyteettömyys sisäinen. Sopivien luonteenominaisuuksien ohella työ kantoi tämän miehen Nivalan maatilalta pääkaupungin johtaville paikoille ja valtakunnan päämieheksi. Työ, jota oli kannustamassa syvältä nouseva velvollisuudentunto, oli hänen ilonsa. Viimeisenäkin raskaana vuonna hän aikaisemman sairauden murtamin voimin pureutui kiinni työhön. Aamuvarhaisesta iltamyöhään hän istui työpöytänsä ääressä arvostelukyvyn hetkeksikään herpaantumatta, kunnes uusiintunut sairaus syyskesällä pakotti hänet luopumaan tehtäviensä hoitamisesta ja marraskuun lopulla ilmoittamaan olevansa pysyväisesti estynyt presidentin tehtäviä hoitamasta.

Me tunnemme raskaana kansakunnan kärsimän menetyksen, miehen poismenon, jota olisimme suuressa jälleerakennustyössämme tarvinneet kipeämmin kuin koskaan aikaisemmin. Me tunnemme syvää surua, mutta me tunnemme myöskin velvoituksen, joka sisältyy valtakunnan päämiehen elämäntyöhön. Me nousemme surustamme ja viemme päätökseen presidentti Kallion uneksiman työn kansamme eheytymisestä ja siihen lyötyjen haavojen lääkitsemisestä. Me tiedämme siten parhaiten kunnioittavamme suuren persoonallisuuden muistoa, elämäntyötä, joka ei syvimmänkään masennuksen keskellä kadottanut näkyvittäänsä tulevaisuuden onnellisempaa maailmaa.

Ajan velvoitus.

Tasavallan presidentin tehtäväänsä astuesaan eduskunnalle 21.12.1940 pitämä puhe.

Suomen kansan edustajat.

Laillisessa järjestyksessä toimitetun presidentin vaalin ja äsken antamani juhlallisen vakuutuksen jälkeen olen velvollinen ryhtymään tasavallan presidentin raskaaseen ja vastuunalaiseen tehtävään.

Kansansa rakastama ja kunnioittama edeltäjäni tasavallan presidentin toimessa Kyösti Kallio joutui sodan ja sitä seuranneen rasittavan ajan murrettua hänen terveytensä luopumaan paikaltaan. Otettuaan vastaan kansansa kiitokset ja kunnioittavat jäähyväiset ja ollessaan lähdössä maakuntansa hiljaisuuteen toipumaan hän kunniakomppaniaa tarkastaessaan kuoli torstai-iltana, kuten oli raskas velvollisuuteni Suomen kansalle ilmoittaa. Poissa on keskuudestamme hän, joka horjumattomalla rohkeudella ja velvollisuuden tunnolla on täyttänyt tehtävänsä voimiensa äärimmäiseen rajaan saakka. Hän on siten antanut kansalleen uhrautuvaisuudessa ja isänmaanrakkaudessa esimerkin, jota meidän on pyrittävä seuraamaan. Koko Suomen kansa kunnioittaa hänen elämäntyötänsä, on siitä hänelle sydämestään kiitollinen ja valittaa hänen poismenoaan.

Parasta mitä voimme hänen muistonsa kunnioittamiseksi

tehdä, on toimia hänen hengessään jatkamalla hänen työtään kansamme eheyttämiseksi.

Säännöllisissäkin oloissa tasavallan presidentin tehtävä on raskas ja vaativa. Mutta erittäinkin nyt, ponnistellesamme vaarojen torjumiseksi ja vaikeuksien voittamiseksi, tunnen oman rajoittuneisuuteni tähän kansani ensimmäisen palvelijan tehtävään. Ainoa, mitä voin luvata ja vakuuttaa, on vilpitön pyrkimykseni, että kaikissa toimissani tavoitteleen yksinomaan isänmaan ja kansan parasta. Samaa pyrkimystä odotan kaikilta kansalaisilta, olipa heidän asemansa yhteiskunnassa mikä hyvänsä. Viime talven taisteluissa uhrautuvaisuuden, henki osoitti voimansa. Silloin saimme myös kokea, kuinka valtavan voiman lähteen muodostavat kansan yksimielisyys ja yhteisvastuun tunne. Valtiomme säilyminen ja kansamme olemassaolo ovat niiden varassa. Tämän lisäksi tarvitsemme vaikeuksiemme voittamiseksi rohkeaa elämänuskoa ja uskallusta. Niitä meillä onkin, niiden innoittamaa työteliäisyyttä ja yritteliäisyyttä niinkään.

Kansan tulevaisuuden turvaamiseksi kohoavat monien muitten yläpuolelle muutamat valtavat tehtävät. Maan vapaus ja kansan itsemääräämisoikeus on turvattava mihin hintaan hyvänsä. Sen vuoksi puolustusjärjestelmämme on sopeutettava muuttuneisiin olosuhteisiin ja puolustusvoimiamme edelleen kehitettävä itsenäisyytemme yhä vankemmaksi turvaksi. Aseemme ovat yksinomaan suojaksemme eivätkä uhaksi kenellekään. Me haluamme ja tarvitsemme rauhaa elääksemme ja voidaksemme mahdollisimman nopeasti ja menestyksellisesti korjata sodan vauriot. Karjalaiset, jotka ihailtavalla päättäväisyydellä ottivat kantaakseen kovan kohtalon ja jotka maltillisina ja kärsivällisinä ovat mukautuneet vaikeisiin olosuhteisiin, on niin pian kuin suinkin mahdollista autettava jaloilleen. Heidän on päästävä valtakuntaa rakentaviksi, omasta työstään eläviksi, hyödyll-

lisiksi ja tyytyväisiksi kansalaisiksi. Alullepantu uudelleenrakennustyö on saatava päätökseen. Tuotanto, erikoisesti elintarviketuotanto on saatava kohoamaan, jotta kansan toimeentulo tulisi turvatuksi ja kullekin riittäisi kohtuullinen tai ainakin elämiseen välttämätön osansa. Tässä on työtä koko kansalle, eikä yhdelläkään työhön pystyvällä ole oikeutta olla siitä poissa.

Suomen kansa tahtoo pysyä erossa sodista ja puolueettomana ja toivoo hartaasti yleisen rauhan ja turvallisuuden tilan nopeaa palautumista, jolloin se kohdaltaan täysin voimin osallistuisi Euroopan jälleenrakentamiseen vaihtamalla valmistamiensa tavaroita tarvitsemiinsa hyödykkeisiin. Se haluaa ylläpitää ja kehittää hyviä ja vilpittömiä suhteita kaikkiin sekä läheisiin että kaukaisiin kansoihin. Erityisesti se tahtoo rakentaa ystävälliset ja luottamukselliset naapuruussuhteet Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liittoon ja kehittää niitä sopimusten ja toistensa oikeuksien kunnioittamisen pohjalla. Samoin se tahtoo edelleen lujittaa ja syventää ystävällisiä suhteitaan Saksaan, johon sillä on historiallisia, taloudellisia ja sivistyksellisiä kosketuksia. Sen ystävyys Ruotsia kohtaan pohjautuu monisatavuotisiin yhteisiin muistoihin, samaan oikeuskäsitykseen ja samanlaiseseen puolueettomuustahtoon.

Luottaen Korkeimman johdatukseen ryhdyn vaatimaan tehtäväni varmasti vakuuttuneena siitä, että elinkelpoinen kansamme, joka historiamme kuluessa aina on osoittanut olevansa suurin vastoinkäymistensä ja kärsimystensä hetkinä ja sellaisina selvinnyt voittamattomiltakin näyttäneistä vaikeuksista ja vaaroista, nytkin kykenee ponnistautumaan onnellisempiin oloihin.

Vakaumukseni mukaan tämä parhaiten tapahtuu eduskunnan ja hallitusvallan luottamuksellisen yhteistyön koettellulla ja lujaksi havaitulla pohjalla sekä siten, että kukin kohdaltaan vilpittömästi tahtoo rakentaa valtakuntaamme

entistä lujemmaksi ja yhteiskuntaamme entistä oikeudenmukaisemmaksi.

Kiitän Teitä, Herra Puhemies, ystävällisistä sanoistanne ja onnentoivotuksistanne. Toivotan Eduskunnalle kaikkea menestystä.

Suurten tehtävien edessä.

Tasavallan presidentin Suomen kansalle
1. 1. 1941 pitämä uudenvuodenpuhe.

Kunnioitettavat kansalaiset.

Me, jotka olemme eläneet jokaisella solullamme ja jokaisella tahdonsäikeellämme mukana päättyneen vuoden tapahtumissa, olemme nyt silmäillessämme kuljettua taivalta velvolliset nöyrästi tunnustamaan, ettemme me, jotka monesti olemme nähneet ympärillämme vain pimeyttä, tunteneet voimiemme pettävän ja olleet vaipumassa epätoivoon, olisi osanneet kulkea emmekä kyenneet elämään ja toimimaan, ellei koko kansaamme olisi ohjannut usko Korkeimman johdatukseen ja ellei tuota johdatusta olisi ollut. Kun olemme laulaneet »Jumala omi linnamme», se on tapahtunut avoimin sydämin ja oman mitättömyytemme tuntien. Niin meidän on tehtävä nytkin, kun tämän tarkastelun ohella tapaillemme askeltemme ottamista yksimielisesti viitoittamalla tiellä tulevaisuuteen. Perintö, jonka jälkimaailma on saanut vuodelta 1940, on sanan syvimmässä ja moninai-simmassa merkityksessä historiallinen. Melkeinpä kaikki tapahtuminen, jolla kansojen historiassa yleensä on merkitystä, on kuin hirvittävän paineen alaisena keskittynyt ja kiteytynyt kuluneen vuoden muodostamiin ulkonaisiin kehyk-

siin. Kysymykset, jotka syvimmin koskevat yksityisen ja perheen elämään, ovat nousseet esille ja saaneet ratkaisunsa: elämä ja sen sisältämät arvot ovat tulleet kaikkien kohdalta mitatuiksi ja arvioiduiksi uudelleen. Yksilöt ovat joutuneet antamaan kaikkensa kansan elämän säilymisen puolesta. Rohkein mielin on kohdattu kuolema ja yhtä jalosti otettu vastaan siitä tieto, olipa kysymyksessä kuinka läheinen omainen tahansa. Kaikille on selvinnyt, että meidän asemassamme yksilön elämä riippuu kansan elämästä ja palvelee sitä. Yksityisen hyvinvointi on mahdollinen vain oman, riippumattoman valtiomme kehyksissä. Se häviää jos valtio luhistuu. Kansamme eteen kokonaisuudessaan on vuoden aikana vyörynyt ongelmia, joista toiset ovat saaneet ratkaisunsa, toiset sitä vielä odottavat. Kysymys olemassaolostamme itsenäisenä kansana on saanut myönteisen ratkaisun, jonka uskomme lopulliseksi, sillä teräksempi ei voi minkään kansan itsenäisyystahto olla kuin meidän. Rauhanteon aiheuttamat lukuisat ulkopoliittiset pulmat ovat nekin saaneet ratkaisunsa, joka kussakin tapauksessa perustuu joko rauhansopimukseen, sen edellyttämään lisäsopimukseen tai erikoissopimukseen. Se, mikä tässä suhteessa jää perinnöksi tälle vuodelle, saanee myönteisen ja lopullisen ratkaisun nyt alkavana vuotena. Muutenkin on suhteissamme ulkovaltoihin tehty menestyksellistä työtä luottamuksellisten suhteiden säilyttämiseksi ja kehittämiseksi erittäinkin lähimpiin naapureihimme, mutta myös kaikkiin muihin maihin. Samoin on neljänäkymmenellä uudella ja uusille perusteille rakennetulla kauppa- ja maksusopimuksella pyritty jälleen saamaan käyntiin ja kehittämään meille niin tärkeitä ulkomaista tavarainvaihtoa.

Paljon olemme kuluneen vuoden aikana sisäisestikin rakentaneet, mutta siirtyy perinnöksi tänään alkavalle vuodelle jättiläistehtäviä, joiden vaikutus ulottuu yli meidän elinpäiviemme kauas tulevien sukupolvien kohtaloihin. Te

tiedätte nämä tehtävät. Siirtoväelle, joka lukumäärältään on suurempi kuin Suomen koko väkiluku oli silloin, kun se kahdeksannentoista vuosisadan puolivälissä ensimmäisen kerran laskettiin, ja suunnilleen vastaa parinkymmenen viimeisen vuoden yhteenlaskettua väestönlisäystä, on nopeasti järjestettävä pienemmässä Suomessa elin- ja toimintamahdollisuudet. Yksin maataloussiirtoväelle on muodostettava lyhyessä ajassa likipitään yhtä monta uutta tilaa kuin asutustoimintamme on saanut aikaan 40 vuodessa. Sodan aiheuttamat tappiot ja menetykset on nopeasti korvattava kehittämällä tuotantoamme ja erityisesti elintarviketuotantoamme suuremmaksi kuin se oli parhaimmillaan ennen sotaa. Puolustuksemme on järjestettävä uudelleen muuttuneiden olosuhteiden mukaisesti. Pääomamarkkinat on jokseenkin ilman ulkomaista apua saatava kestäviksi kantamaan kaikkien näiden suurtehtävien ja lukuisten muiden välttämättömien muiden suoritusten ja sijoitusten aiheuttamaa painoa. Ja kaikki tämä on toimeenpantava valtiotalouden ollessa sodan välittömästi aiheuttamien menojen johdosta suuresti rasittuneena, kansantulon melkoisesti supistuneena ja omistavien luokkien veronmaksukyvyyn yksin omaisuudenluovutusveron johdosta lähivuosina ylikuormitettuna sekä muiden veronmaksajien niinkään ollessa varsin rasittuneina. Kaiken lisäksi tärkeät vientiteollisuudet voivat markkinain sulkeutumisen vuoksi työskennellä monessa tapauksessa vain murto-osalla tuotantokyvystään, ja monien välttämättömien raaka-aineiden ja muiden tarvikkeiden suhteen olemme Petsamon kautta tapahtuvan epävarman kuljetuksen varassa.

»Hyvänkin ajan yhteiskunnassa» jokainen mainitsemistani tehtävistä erikseen olisi kylliksi suuri vaatiakseen pitkäaikaista harkintaa ja pohdintaa ja herättääkseen vakavia epäilyksiä taloudellisen kantokykymme riittäväisyydestä niiden suorittamiseen edes useiden vuosien kuluessa. Nyt

meidän on ollut erittäin raskaissa olosuhteissa samanaikaisesti ja mahdollisimman nopeasti pyrittävä toteuttamaan näitä kaikkia. Mutta kenenkään mieleen ei ole juolahtanut periaatteessa pohtia, olisiko niiden toteuttamiseen ryhdyttävä vai ei. Sitä on pidetty itsestään selvänä ja onnistumista myöskin. Sellaista rohkeutta voi saada aikaan horjumaton luottamus tulevaisuuteen, mutta se ei voi hituistakaan lieventää ratkaisujen suoritusten vaikeutta, joka on ilmeinen. Sen salaaminen olisi heikkoutta eikä meidän oloissamme kävisi päinsäkään. Kansamme on tottunut ottamaan kaiken sellaisena kuin se on, liikoja kaunistelematta ja liikoja luulematta. Se on arkailematta käynyt tehtäviin käsiksi ja se on voittanut.

Niin on tapahtunut ja on tapahtuva nytkin. Eteemme kasautuneiden suurten tehtävien suorittamiseen on rohkeasti tartuttu, ja kun tämän ajan saavutuksista kerran tehdään tiliä, voi Suomen kansa varmaan niistä olla ylpeä. Henkilöt, jotka eivät ole itselleen selvittäneet rinnakkaisten tehtävien suuruutta, ei keskinäistä arvojärjestystä eikä yhteiskuntamme rakenteen ja hallintokoneistomme kokoonpanon ja laadun asettamia rajoituksia, ovat ajoittain esittäneet moitteita hitaudesta ja viivytystä. Kaiken rajana on kumpinkin Suomen kansan yhteenlaskettu työ- ja järjestelykyky. Yli sen ei päästä, mitä aikaansaadaan jännittämällä kumpainkin näistä täyteen mittaansa. Mutta kaikesta huolimatta meillä on käsissämme sekä nyt esillä olevien että vastaisten vaikeuksien voittamisen avain. Meillä on hallussamme Sampo, jonka kerran sanottiin särkyneen, mutta joka kumpinkin on jäljellä. Tämä Sampo on työ, yksilön ja kansakunnan järjestetty työ ja tähän liittyvä Suomen kansan kyky venyä tiukan tullen.

Jos me hetkisen kuvittelemme, että olisimme ryhtyneet suorittamaan kaikkea tätä vapaan talouden vallitessa ja ollessamme mukana suhteellisen vapaassa maailmantalou-

nessa, jolloin itsetoimivana säätäjänä olisi vapaa hinnanmuodostus ja sen pohjana vapaa kilpailu, ja antaneet nykyoloissa näiden talouselämän voimien rajoituksitta vaikuttaa, on todennäköistä, että me jo nykyisessä vaiheessa olisimme nähneet rahamme arvon vakavasti horjuneen, hintatason nousseen moninkertaiseksi, palkkatason myöhästyneenä pyrkimässä tämän nousun perässä, elintarvikkeiden ja muiden tavarain jakelun varsin epätasaisesti muodostuneena, työttömyyttä ja puutetta monilla tahoilla, keinottelua ja tyytymättömyyttä kaikkialla. Taloudellinen tasapaino olisi saatanut kyllä lopulta tätäkin tietä syntyä, mutta se tasapaino olisi ollut sellainen, että samalla se olisi hävittänyt sosiaalisen tasapainon ja johtanut ehkä koko yhteiskuntamme tuhoon.

Sen vuoksi onkin ollut kuljettava kokonaan toista tietä. On ollut lähdettävä annostelevaan niukkoja tavaravarastoja, niin että jokainen kansalainen niistä saa suhteellisen, joskin usein aikaisempaa paljon pienemmän osan. Kukaan ei nyt voi elää ylellisyydessä, mutta kaikki on voitu pitää suoranaisten puutteen rajan yläpuolella. Sen sijaan, että vapaassa taloudessa tasapaino olisi syntynyt toiselta puolen suuren hintojen nousun, toiselta puolen huonon ajan ja sen synnyttämän työttömyyden aiheuttaman tulojen ja ostokyvyn vähenemisen kautta, on nyt sovelletun menetelmän mukaan työtä voitu tarjota riittävästi eikä ole ollut tarvis keinotekoisesti supistaa kansalaisten ostokykyä. Tasapaino on voitu saavuttaa rajoittamalla korttijärjestelmällä suurempituloisten mahdollisuuksia käyttää koko ostokykyään ja siten aikaansaadulla pakkosäästämällä vapaaehtoisen säästämisen lisäksi. Tämän järjestelmän onnistumiselle on tärkeitä, että varsinkin elintarviketuotanto, mutta myös muikin tuotanto saadaan pidetyksi mahdollisimman korkealla. Sen vuoksi on samalla kuin tarpeettomat hintain nousut estetään, hintapolitiikassa otettava kohtuullisesti huomioon todelliset,

tuottajista riippumattomat muutokset tuotantokustannuksissa. Vapaa talouselämä, niin tuottajat kuin jakelijatkin järjestöineen, on kiinteästi saatava säännöstelyjärjestelmän taakse ja myötävaikuttamaan sen toteuttamiseen, ja suuret kuluttajain piirit suhtautumaan siihen lojaalisesti ja myötmielisesti. Sitä vaatii yleinen etu, mutta viime kädessä myös jokaisen yksityisen etu. Toiselta puolen on liikenevät säästövarat mahdollisimman tarkasti asetettava tuottavan talouselämän ja valtion käytettäväksi. Tätä tietä jokainen kohdataan edistää vaikeuksiemme voittamista, vahvistaa rahan arvon vakavuutta ja varmentaa omaakin asemaansa. Valtion velat tosin nyt alkavana vuotena vielä kasvavat huomattavastikin, ehkäpä ei edes vuonna 1942 saada valtiotaloudessa sellaista tasapainoa, että kulutusmenot ja tuottamattomat sijoitukset voidaan peittää ilman lainoja, mutta jos tähän päästään 1943, voimme kaikesta huolimatta pitää valtion raha-asiat tyydyttävässä järjestyksessä. Vähitellen tulevat nimittäin valtion tuottamattomat sijoitukset ja tilanteen aiheuttamat erikoismenot supistumaan ja niiden nyt sitoma työvoima ja niihin menevä pääoma vapautuvat tuotannollisiin tarkoituksiin vahvistamaan edelleen kansantaloutta ja edistämään sen nopeata voimistumista ja luomaan uutta hyvinvointia.

Kun me nykyisessä puristuksessaakin olemme pystyneet valmistamaan kansalaisille tyydyttäviä työmahdollisuuksia, sitä enemmän täytyy meillä olla mahdollisuuksia päästyämme jälleen säännöllisempiin olosuhteisiin aikaansaada sosiaalista turvallisuutta, joka on välttämätön yhteiskuntamme vakavuuden, suurten kansanjoukkojen viihtyisyyden ja hyvinvoinnin ja koko kansamme olemassaolon edellytyksenä.

Hallitusmuodossamme on säädetty, että kansalaisten työvoima on valtakunnan erityisessä suojeluksessa. Tämän periaatteen mukaisesti on valtio valmistanut työsuunnitel-

mia, jotka, vaikka eivät aina ole ajankohtaisia, kumminkin ovat sellaisia, että ne kansantaloudellisesti katsottuina ovat kannattavia, vaikkakaan yksityistaloudellisesti eivät sitä olisi. Täten on valtion taholta valmistauduttu työttömyyden torjumiseen huonoina aikoina. Valistuneemmat työnantajat ovat omaksuneet saman periaatteen. He tunnustavat, että työntekijän osuus tuotannossa on yhtä arvokas kuin yrittäjänkin tai pääomanomistajan ja että samoinkuin työntekijät hyvänä aikana työllään ylläpitävät kannattavaa tuotantoa ja menestyvää yritteliäisyyttä, samoin on työnantajan yhteisvastuuseen perustuva velvollisuus voimiensa mukaan huolehtia työntekijöistään huononkin ajan yli. Maassamme on suuriakin yrityksiä, jotka huolimatta siitä, että niiden säännöllinen tuotanto suurimmalta osalta nykyisessä tilanteessa on pysähdyksissä, huolehtivat tuhansiin nousevasta henkilökunnastaan hankkien heille työtä ja toimeentulon. Tämä yhteisvastuun henki on vain saatava leviämään. Me olemme aikoinaan panneet alulle kansaneläkelaitoksen ja pyrkineet sen avulla turvaamaan työkyvyttömiä ja varsinkin vanhusten elinpäivät. Me olemme sodan jälkeen tahtoneet turvata invaliidien, sotaleskien ja sotaorpojen toimeentulon. Mutta näiden toimien kautta ei ole päästy siitä epävarmuudesta, jonka yhteiskunnassa aiheuttavat tuon tuostakin toistuvat pula-ajat ja niiden seuraamukset. Työntekijöitä, joiden toimeentulo on riippuvainen yrityksen menestymisestä, uhkaa noina aikoina painajaisen tavoin työttömyys sumentaen elämänilon ja tulevaisuudenuskoon perustuvan yritteliäisyyden. Sama uhka painaa heikompia yrittäjiäkin. Mutta erityisesti ovat tämän uhan alaisina ne työntekijät, joiden korvaaminen uuden nousukauden alkaessa on helpointa, siis juuri se työntekijäin osa, joka pienipalkkaisena on kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa. Tästä epävarmuudentunteesta on päästävä myöskin sen vuoksi, että siitä johtuu vaikeita seurauksia koko kansan kehitykselle

ja tulevaisuudelle. Henkilö, jonka asema on näin epävarma, ei saata suunnitella vastaisuuttaan muuta kuin aivan lyhyen ajan eteenpäin. Hän ei voi järjestää perheolojaan pitämättä silmällä näitä vaikeimpia aikoja, puhumattakaan siitä, että hän voisi suunnitella pysyväisemmin lastensa tulevaisuutta. Tällä tavoin tämä kysymys yhteiskunnallisesta varmuudesta kytkeytyy väestökysymykseen. Me olemme pieni kansa, mutta asumme laajahkolla alueella, joka tarjoaa toimeentulo-mahdollisuuksia paljon lukuisammalle väestölle. Väestön lisääntyminen on ajan oloon kansamme olemassaolon peruskysymys. Kaikki syyt, jotka hidastuttavat kansan tervettä kasvua, on sen vuoksi mahdollisuuden mukaan poistettava.

Kun kansa joutuu suuriin vaikeuksiin ja vaaroihin, voi se niistä selviytyä vain, jos sillä on oikeudenmukainen, kansan käsityksiä ja toiveita vastaava yhteiskuntamuoto ja -järjestys. Vain sen pohjalla voi vaaran hetkellä syntyä kaikkia yhdistävä ja kaikkia elähdyttävä yhteisvastuun- ja yhteenkuuluvaisuudentunto, joka on menestymisen välttämätön edellytys. Näin tapahtui meillä viime talvena, ja tähän perustuvat ne saavutukset, joihin viime vuoden kuluessa olemme pystyneet. Suurten, melkein ylivoimaisilta näyttävien tämän hetken tehtävien keskelläkin on meidän alati pidettävä mielessä yhteiskuntamme edelleen kehittämistä sellaiseksi, että kaikki kansalaiset tuntevat sen omakseen ja katsovat sen puolustamisen suurimpienkin uhrausten arvoiseksi. Sosiaalinen turvallisuus on sellainen tavoite, jonka toteuttaminen ehkä paremmin kuin mikään muu on omansa edistämään näiden päämäärien saavuttamista.

Vuoden 1940 valtiopäivien merkitys.

Tasavallan presidentin eduskunnalle valtiopäivien päättäjäisissä *14. 1. 1941* pitämä puhe.

Suomen kansan edustajat.

Lähes vuosi on kulunut siitä, kun vuoden 1940 valtiopäivät poikkeuksellisissa oloissa, kaukana pääkaupungista, avattiin. Sota riehui silloin maassa, ja sen mukanaan tuomat kärsimykset rasittivat koko kansaa, joka äärimmilleen ponnistetuin voimin puolusti oikeuttaan isänmaahansa ja itsenäiseen elämään.

Eduskunnan työkausi on ollut pitkä. Keskeistä huomiota ei nyt ole voitu kohdistaa sellaiseen kansamme perusolemusta vastaavaan rauhanomaiseen lainsäädäntöön, jonka avulla itsenäisyytemme ensimmäisinä kultaisina vuosikymmeninä rakensimme yhteistä kotiamme, pyrimme kohottamaan kansamme henkistä ja aineellista hyvinvointia, tekemään sen elämän täyteläisemmäksi ja viihtyisämmäksi. Kaikki voimat on nyt ollut keskitettävä itsenäisyytemme puolustamiseen, työn ja leivän turvaamiseen kansallemme sekä jälleenrakennustyöhön, sodan iskemien haavojen parantamiseen. Nämä tehtävät ovat haarautuneet elämän kaikille aloille, vaikuttaneet jokaisen yksityisen kansalaisen oloihin, olleet leimaantavia koko valtiokoneiston toiminnalle, jota ne ovat suu-

resti laajentaneet, täyttäneet Eduskunnan pitkän istunto-
kauden ankaralla ja vastuunalaisella työllä.

Eduskunnan päätettäväksi on tullut kysymyksiä, jotka mittasuhteisiinsa ja ratkaisujen vaikeuteen nähden ovat ylittäneet kaikki aikaisemmat ja olleet raskaampia ja kauaskantoisimpia, mitä kansanedustuslaitoksen käsiteltäväksi yleensä saattaa tulla. Siten on Eduskunta joutunut hyväksymään Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltaisen Liiton välisen rauhansopimuksen, säätämään siirtoväen pika-asutuslain, lain sodan johdosta menetetyn omaisuuden korvaamisesta ja lain omaisuudenluovutusverosta, kaikki asioita, joiden vaikutus kansamme elämään ja tulevaan kehitykseen on mitä syvällisin ja vaikuttaa meidän elinaikaamme pitemmälle. Eduskunta on päättänyt talousarvion, jonka toteuttamista tuskin kukaan tässä maassa nousukauden huipulla eläessämme olisi pitänyt mahdollisena, mutta jota nyt täytyy toteuttaa oman sotamme seurausten raskaina painaessa talouselämäämme ja suurvaltasodan vakavasti supistaessa taloudellisia mahdollisuuksiamme. Eduskunnan on täyty-
nyt säätää lakeja ja hyväksyä lukuisia asetuksia ja valti-
neuvoston päätöksiä, joiden kautta syvällisesti puututaan kansalaisten elämän säännölliseen kulkuun ja talouselämän vapauteen sekä meillä ennen tuntemattomassa määrässä lisätään valtion tehtäviä ja vastuuta. Eduskunnan käsiteltävänä on edelleen ja siirtyy seuraaviin valtiopäiviin esitys laiksi talouselämän säännöstelemisestä poikkeuksellisissa oloissa sekä laiksi väestön toimeentuloa vaarantavien rikosten rankaisemisesta. Näiden lakien säätämisen tarkoituksena on yhtenäistää aikaisemmat näitä asioita koskevat säännökset ja täydentää niitä.

Samoin kuin koko Suomen kansa päättyneen vuoden kohtalokkaissa vaiheissa on osoittanut esimerkillistä hermo-
voimaa, vakavaa yhteisvastuun tuntoa, pyyteetöntä uhri-
mieltä ja horjumatonta tulevaisuuden uskoa, ovat nämät

samat ominaisuudet elähdyttäneet Eduskuntaakin sen vaikeissa tehtävissä. Yksityiskohtiin nähden on ilmennyt erilaisia mielipiteitä. Sehän onkin luonnollista, kun otetaan huomioon ratkaistavina olleiden asiain vaikeus ja laajakantoisuus sekä niihin liittyneiden suurten ja moninaisten etujen vastakkaisuus. Mutta kun kaikilla tahoilla on unohdettu kunnianarkuussyyt ja vilpittömästi pyritty asian mahdollisimman onnelliseen ratkaisuun, ovat Eduskunnan päätökset usein vaikeimmissakin kysymyksissä olleet käytännöllisesti katsoen yksimielisiä, eikä ristiriitoja ole syntynyt Eduskunnan ja hallituksen välillä.

Hallitus on puolestaan syvästi tajunnut, että erityisesti nykyisenlaisissa oloissa, jotka jokaiselta kansalaiselta vaativat kieltäymyksiä ja uhrauksia, asiain menestyksellinen hoitaminen ja ohjaaminen on mahdollinen vain kansan kaikkia kerroksia ja yleistä mielipidettä edustavien valtiopäiväin ja hallituksen luottamuksellisen yhteistyön kautta. Eduskunta puolestaan on osoittanut kohtalokkainakin aikoina olevansa niiden tehtävien tasalla, jotka perustuslakiemme mukaan sille kuuluvat. Kuvaavaa sille yhteisymmärrykselle, joka kuluneena vuotena on vallinnut Eduskunnan ja hallituksen välillä, on ollut myös se, että niihin noin sataan asetukseen ja valtioneuvoston päätökseen nähden, jotka on annettu sotatilalain, tasavallan suojelulain tai vientikaupan turvaamiseksi annetun lain nojalla ja sitten saatettu Eduskunnan tietoon, Eduskunta ei ainoassakaan tapauksessa ole katsonut olevan aihetta poiketa hallituksen kannasta.

Kiitän Eduskuntaa nyt päättyvän historiallisen istuntokauden työstä. Kiitän itsehillinnästä ja itsekurista, jota kansanedustajat ovat työssään osoittaneet ja joka on auttanut selviytymään ylivoimaisiltakin näyttäneistä pulmista. Kiitän niinikään siitä epätsekkäästä, itsensäuhraavasta kokonaisuuden edun ymmärtämisestä, joka on ollut leimaa-antavana näiden valtiopäiväin päätöksille.

»Mutta korkein kiitos Kansojen Kaitsijalle, joka on sallinut meidän tehdä työtä isänmaan ja ihmisyyden hyväksi ja säilyttää vapautemme, jonka turvissa me vain voimme kansana täyttää tehtävämme.» Näihin rakastetun ja kunnioitetun edeltäjäni, presidentti Kallion edellisten valtiopäiväin päättäjäsissä lausumiin sanoihin lopetan ja julistan vuoden 1940 valtiopäivät päättyneiksi.

Suomalaisen sotilaan vastuu.

Tasavallan presidentin kadeteille ja merikadeteille 16. 5. 1941 pitämä puhe.

Herrat Kadetit ja Merikadetit.

Opintonne kadettikoulussa ja merisotakoulussa ovat olleet tavallisuudesta poikkeavia. 24. kadettikurssin opintoaika on ollut edellisiä lyhyempi ja 13. merikadettikurssin toiminta oli välillä keskeytyneenä. Nämä haitat korvaa kumminkin se käytännöllinen sotakokemus, jonka Te maineikkaan ylipäällikön johdolla puolustuslaitoksemme riveissä sotatalvena olette saaneet. Olette omakohtaisesti osallistuneet vaativiin taisteluihin lukumääräistä ja materiaalista ylivoimaa vastaan. Olette kokeneet, miten eri johtoportaat ylimmästä alimpaan, milloin kylmäverisesti ja harkitusti johtivat sitkeitä torjuntataisteluja, milloin pienin voimavaroin kävivät menestyksellisiin hyökkäysoperaatioihin. Olette voineet todeta, miten alijohtajain oma-aloitteisuus ja vastuunaulius ja rohkeus rinnan sotilaallisen tiedon ja taidon kanssa ovat ratkaisevia tekijöitä sodan monissa edeltäarvaamattomissa olosuhteissa. Ja olette nähneet, miten suomalainen sotilas, henkisesti ja ruumiillisesti voimakkaana, lujahermoisena, järkkymättömänä ja voitontahtoisena suoriutui usein mahdottomiltakin näyttäneistä tehtävistään.

Kun Te nyt, valittuanne elämäntehtäväksenne sotilaan raskaan mutta kunniakkaan uran, nuorina upseereina liitytte joukko-osastoihinne, odottaa Teitä ankara työ ja vuosien ja ylennysten mukana yhä kasvava vastuu. Sotataito kehittyy, strategiset ja taktilliset toimintamuodot vaihtelevat, aseet ja sodankäyntivälineet tulevat moninaisemmiksi, teknillisemmiksi ja vaikeahoitoisemmiksi. Puolustusvoimien yksiköt, niin suuremmat kuin pienemmätkin, muodostuvat yhä monisäikeisemmiksi elimistöiksi. Niiden tehokas johto ja käsittely ja niille kuuluvien välineiden tarkoituksenmukainen käyttö ja yhteistoiminta vaatii upseereilta yhä syvempiä tietoja, suurempia taitoja, monipuolisempaa kokemusta ja kehittyneempää järjestelykykyä. Teidän on senvuoksi alati ponnistettava pysyäksenne kehityksen tasalla, jos mahdollista sen kärjessä. Viime sotamme oli puutteellisen aseistuksemme takia suurelta osalta käytävä torjuvasti. Mutta sekä oman sotamme kokemukset että käynnissä oleva suursota ovat taas kerran osoittaneet, että puolustussodassakin hyvin suunniteltu ja oikealla paikalla ja oikealla ajankohdalla nopeasti ja riittävällä iskuvoimalla suoritettu hyökkäys varmemmin takaa menestyksen kuin pelkkä passiivinen puolustus.

Kehittäkää senvuoksi itseänne ja juurruttakaa alaisinne voimakas ja rohkea hyökkäyshenki. Muistakaa myöskin, että me olemme pieni kansa, jonka varat ovat rajoitetut. Me emme pysty puolustusvoimiinkaan nähden kilpailemaan suurempien kanssa miesten luvussa ja materiaalin määrässä, meidän voimamme tulee olla laadussa.

Luottamuksella katsoo vilpittömästi rauhaa rakastava ja sopua kaikkien kanssa harrastava kansamme itsenäisyytensä ja kotiansa turvaan, puolustuslaitokseen. Sen hyväksi se on ollut valmis suuriin uhrauksiin. Osoittakaa Te työllänne ja käyttäytymisellänne, että olette tämän luottamuksen arvoisia. Näyttäkää, että Kadettikoulu ja Merisotakoulu

ovat Teistä kasvattaneet tosisuomalaisia sotilaita, jotka omistautuen yksinomaan ammattiinsa, niin rauhan kuin sodan aikana, ovat valmiit uhraamaan kaikkensa isänmaan hyväksi.

Nimitän Teidät Suomen puolustusvoimien upseereiksi ja toivotan Teille onnea ja menestystä.

Sankarivainajien muiston velvoitus.

Tasavallan presidentin Kaatuneiden muistojuhlissa 19. 5. 1941 pitämä puhe.

Herra Sotamarsalkka,
Arvoisat kansalaiset.

Jos ei vehnänyvä putoa maahan ja kuole, niin se jää yksin; mutta jos se kuolee, se tuottaa paljon hedelmää. Tämän raamatunlauseen vertauskuvallisuus nousee mieleemme, kun vietämme tänään hiljentynein mielin sankarivainajien muistolle omistettua juhlaa. Heidän kuolemastaan, kymmenien tuhansien parhaiden ja urhoollisinten miestemme uhrista on versonut siunaus. Siitä ovat kypsymässä hedelmät, jotka turvaavat tämän kansan elämän jatkumisen.

Suomen historia on järkyttävä asiakirja pienen kansan kärsimysten tiestä, alituisista taisteluista, alituisista menetyksistä ja uhrauksista. Mutta kaiken järkyttävyyden yli historiamme on aina julistanut Suomen kansan lannistumattomaa elämisen tahtoa ja kykyä nousta rajuimmankin myrskyn käsistä entisestään terästyneenä. Ja niinkuin nuori, tehtävästään tietoinen kansamme alati on kasvanut, voimistunut ja kypsynyt yhä suurempiin tehtäviin, niin on myös tämä sen historian julistus vuosisadasta toiseen aina vain vahvistunut. Tällä hetkellä tuskin voi olla maailmassa sivi-

tyskansaa, jonka sydämeen ja sieluun julistus elämisen tahdostamme ja elinkelpoisuudestamme ei olisi vakuuttavana juurtunut.

Sodan kestäessä meillä tapahtui ihme: vähälukuiset ja huonosti varustetut joukot kykenivät Korkeimman johdatukseen luottaen puolustamaan menestyksellisesti maatamme. Nyt meillä on taas tapahtumassa ihme: missä vielä äsken oli sodan hävitys ja kauhu, siihen on inhimillinen viljelys uudelleen nousemassa ja toivo viriämässä. Kansat, jotka antavat arvon ikuisille inhimillisille hyveille, eivät ole sokeita näiden ihmeiden edessä. He näkevät ne ja kunnioittavat kansaa, joka osaa puolustaa vapauttaan ja nostaa rauniot kukoistukseen.

Viettäessämme vuosi sitten tätä samaa muistojuhlaa, monilla meistä oli murheen ja surun ohella mielessämme kalvava epätietoisuus kansamme tulevasta kohtalosta, sillä silloin emme vielä selvästi tajunneet emmekä osanneet arvioida, kuinka suuria arvoja sankarimme olivat taistelullaan meille ja koko ihmiskunnalle pelastaneet. Tänäpä on surumme sankarivainajien muiston ääressä yhtä syvä ja kestävä, mutta epätietoisuus kansamme kohtalosta on vaihtumassa horjumattomaksi luottamukseksi. Nyt me tunnemme ja tiedämme, että kansamme tulee elämään ja että jokaisen on pakko tunnustaa sille oikeus itsenäiseen elämään.

Kohtalokkaimmalla ja uhanalaisimmalla paikalla seisten ovat sankarimme antaneet jokaiselle rehelliselle yksilölle, kuulukoon hän mihin kansallisuuteen ja mihin aikakauteen tahansa, häviämättömän, yleispätevän esikuvan miehisestä kunnosta, sielullisesta itsensähallinnasta ja tinkimättömästä velvollisuuden täyttämistä. Kasvaminen rauhan töissä tämän esikuvan vertaiseksi on nyt jokaiselle Suomen miehelle ja naiselle velvoittava tavoite.

Teille, surevat omaiset, me voimme vain, murheeseenne osallistuen, todistaa koko kansamme syvän kiitollisuuden

sankarivainajille. Lohdutuksenne olkoon, että rakkaimpienne uhri on tulevaisuudelle annettu, että se on maahan pudonneen jyvän kaltainen, joka tuottaa paljon hedelmää. He ovat kuolleet, mutta he eivät ole lakanneet olemasta. Heidän kuvansa ovat jääneet sydämiimme, heidän mainehikkaat tekonsa historiaamme. Heidän kallis uhrinsa on ollut kansallemme puhdistava, kohottava, rohkaiseva ja velvoittava. Siten he ovat liittyneet siihen hyvien voimien näkyvämpään sotajoukkoon, joka meitä auttaa ja suojelee.

Me, jotka nyt seisomme vapauttamme vartioimassa, kunnioitamme niitten miesten ja naisten muistoa, jotka kukin paikallaan sankarillisesti kestäen pelastivat meille tämän vapauden ja loivat lähtökohdan kansamme uuteen kukoistukseen. Sankarivainajien muiston velvoitus on jokaiselle kirkas ja selkeä. Jokainen isänmaataan rakastava kansalainen ymmärtää, että heidän julistuksensa, jos he sen vielä voisivat sanoa, olisi: pysykää yhdessä, käykää kootuin voimin työhön, jotta meidän uhrimme ei olisi ollut turha.

Isänmaa murehtii kaatuneitten sankariensa haudoilla, mutta on onnellinen omistaessaan heidän sankaritekonsa.

Ratkaisun hetkellä.

Tasavallan presidentin Suomen kansalle
26. 6. 1941 pitämä radiopuhe.

Kansalaiset.

Rauhaa rakastava kansamme, joka toista vuotta on jännittänyt kaikki voimansa äärimmilleen rakentaakseen maansa jälleen kukoistukseen edellisen sodan jäljiltä, on taas joutunut raa'an hyökkäyksen kohteeksi. Jälleen kerran on sama vihollinen, joka runsaan puolen vuosituhannen kuluessa lyhyin väliajoin on yhteensä n. 100 vuotta hävittäen, murskaten ja murhaten käynyt sotia pientä kansaamme vastaan, tunkeutunut alueellemme surmaten lentoaseellaan rauhallisia kansalaisia, pääasiallisesti vanhuksia, naisia ja lapsia, ja tuhoten rauhallisten kansalaisten omaisuutta.

Jo heti Saksan ja Neuvostoliiton sodan puhjettua tapahtui Neuvostoliiton taholta lukuisia rajaloukkauksia, joitten johdosta me esitimme tarmokkaita vastalauseita, mutta ilman mitään tulosta. Eilisestä alkaen Neuvostoliiton sotavoimat sopimuksista mitään välittämättä ja ilman meidän antaamme aihetta ovat hallituksensa määräyksestä suorittaneet säännöllisiä, laajoja sotatoimia maamme kaikissa osissa ja tapojensa mukaisesti pääasiallisesti kohdistaneet ne täysin avoimia paikkakuntia ja rauhallista siviiliväestöä vastaan.

Näin on alkanut toinen puolustustaistelumme vain vajaat 19 kuukautta edellisen hyökkäyksen tapahtumisesta. Neuvostoliiton uusi hyökkäys Suomeen on ikäänkuin päätepiste sille politiikalle, jota Neuvostoliitto on Moskovan rauhanteosta lähtien Suomen suhteen harjoittanut ja jonka tarkoituksena on ollut maamme itsenäisyyden tuhoaminen ja kansamme orjuuttaminen.

Jäätyämme talvisodassamme 1939—40 vaille sotilaallista apua meidän oli pakko maaliskuun 13 päivänä pimeinä yön hetkinä solmia Neuvostoliiton kanssa rauha, joka suurin uhrein käydyn menestyksellisen puolustustaistelun jälkeen tuntui lamauttavan raskaalta. Rauhanehdoista me jo saatoimme oivaltaa, mitkä olivat Neuvostoliiton perimmäiset tarkoitukset näitä ehtoja saneltaessa. Uusi raja määrättiin sellaiseksi, että Suomen puolustusmahdollisuudet hävitettäisiin. Raja pantiin kulkemaan poikki luonnollisten puolustuslinjojen ja siten, että tieverkosto särkyi. Neuvostoliitto hankki rauhanteossa itselleen sotilaallisesti edullisen lähtöaseman uuden hyökkäyssodan varalta. Mutta ei tässä kyllin. Tehdäkseen Suomen täysin suojattomaksi valtaviin sotavoimiensa hyökkäystä vastaan Neuvostoliitto vaati Hangon meritukikohtaa ja Sallan radan rakentamista. Se perusteli Hangon tukikohdan vuokraamista sillä, että Neuvostoliiton oli saatava tämä Suomenlahden avainasema varmentaa suuren merikaupunkinsa Leningradin turvallisuuden. Hankoon sijoitetut taisteluvoimat eivät kuitenkaan viittaa niinkään paljon merelliseen puolustustehtävään, vaan hyökkäykseen maitse. Meritaistelua varten ei ole tarvis suuria hyökkäysvaunuosastoja eikä valtavaa rautatietykistöä. Hangon sotavoima on pääasiallisesti kokoonpantu maitse tapahtuvaa nopeaa hyökkäystä silmällä pitäen. Hanko oli kuin suoraan Suomen sydäntä vastaan tähdätty pistooli. Vaatimus Sallan radan rakentamisesta sen paremmin kuin Koillis-Suomea koskevat aluevaatimuksetkaan eivät olleet sisältyneet

Suomen hallituksen tietoon saatettuihin rauhan ennakkoehtoihin. Sallan rata, jonka avulla oli määrä yhdistää Suomen rautatieverkosto Muurmannin rataan, merkitsi ilmeisesti uuden hyökkäysreitit asettamista Neuvostoliiton käytettäväksi. Uhka, joka tähän ratavaatimukseen sisältyi, kohdistui koko Pohjois-Skandinaviaan, mutta oli ensi sijassa kuin Suomen selkään suunnattu tikari.

Rauhanneuvottelujen yhteydessä Neuvostoliiton taholta ilmoitettiin lopullisena ja ehdottomana kantana, että tehty sopimus täysin tyydyttää Neuvostoliiton vaatimukset. Neuvostoliiton edustajat katsoivat sen takaavan Leningradin turvallisuuden, jonka varmentamiseksi Neuvostoliitto sota-toimiin ilmoitti ryhtyneensäkin; samoin venäläiset neuvottelijat vakuuttivat rauhansopimuksen takaavan Laatokan luoteispuolitse kulkevan radan turvallisuuden, jota Neuvostoliitto piti yhteyksiensä vuoksi tärkeänä. Niinikään neuvottelijat vakuuttivat, että se, miten Suomi sisä- ja ulkopoliittiset asiansa hoitaa ja ratkaisee, on täydellisesti sen omissa valloissa, samoin kuin sekin, kuinka se taloudelliset olonsa järjestää. Neuvostoliitolla ei niihin ole mitään kiinnostusta.

Vaikka me suomalaiset olimmekin saaneet kipeitä kokemuksia siitä, kuinka vähän Neuvostoliiton taholta annettu miehen sana ja tehty sopimus merkitsivät, olisimme kuitenkin odottaneet, että sanasta olisi edes jossakin määrin ja ainakin jonkin aikaa pidetty kiinni.

Mutta taaskin joudumme välittömästi huomaamaan, ettei mihinkään Neuvostoliiton taholta annettuun sanaan ollut luottamista. Välittämättä siitä, mitä oli luvannut puuttumattomuudesta Suomen ulkopoliittikkaan, Neuvostoliitto esitti vaatimuksia Suomen ulkopoliittikan suunnan suhteen. Käytyjen ankarien taistelujen ja suurten menetysten jälkeen ja vailla kenttävarustusten tukea maamme oli täysin suojelemaan Neuvostoliiton mahdollisia uusia hyökkäyksiä

vastaan. Turvatakseen jollakin tavoin maamme olemassaoloa Suomen hallitus pyrki keskusteluun saadakseen aikaan pohjoismaisen puolustusliiton. Nämä keskustelut saatettiin julkisuuteen samana päivänä, jolloin rauha oli Moskovassa solmittu. Rauhansopimuksen asiakirjoja Suomen eduskunnassa käsiteltäessä maaliskuun 21 päivänä Neuvostoliitto esitti Moskovassa jyrkän vastalauseen tätä suunnitelmaa vastaan täysin perusteettomasti väittäen sen olevan ristiriidassa rauhansopimuksen kanssa. Saman ulkopoliittisen kysymyksen johdosta Neuvostoliitto vielä kolme kertaa uhkaavassa sävyssä puuttui itsemääräämisoikeuteemme: syyskuun 27 päivänä 1940, itsenäisyyspäivänämme samana vuonna ja vielä kaksi viikkoa sen jälkeen, joulukuun 18 päivänä. Tämä tapahtui siitä huolimatta, että mainittu puolustusliittoajatus ei suinkaan ollut tähdätty ketään vastaan, vaan tarkoitettu ainoastaan suojaamaan näitä veljeksensoja.

Vastoin kaikkia kansainvälisiä tapoja ja käytäntöä Neuvostoliiton diplomaattinen ja konsuliedustus Suomessa on harjoittanut puuttumista Suomen sisäisiin oloihin ja vakoilua, esiintyen siinä tarkoituksessa jopa väärällä nimellä. Tässä tarkoituksessa Neuvostoliiton edustuksen henkilökunta on tavattomassa määrin laajentunut. Helsingin lähetystössä on 31 diplomaattikuntaan ja 120 apuhenkilöstöön kuuluvaa, Petsamon konsulaatissa 3 konsuli- ja 21 apuhenkilöstöön kuuluvaa ja konsulaatissa Maarianhaminassa 8 konsulivirkamiestä ja 30 muuta henkilöä. Yhteensä Neuvostoliiton edustuksen palveluksessa on näin ollen ollut 42 diplomaattija konsulikuntaan ja 171 apuhenkilöstöön kuuluvaa. Sekä lähetystönsä avulla että käyttäen hyväkseen Suomen kansalaisia, jotka ovat olleet suostuvaisia vaihtamaan isänmaansa Juudaksen hopearahoihin, Neuvostoliitto on pyrkinyt häikäilemättömästi sekaantumaan Suomen sisäisiin asioihin. Tukemalla ja kannustamalla Suomen ja Neuvostoliiton

Ystävyyden Seuran kumouksellista toimintaa, jota asiallisesti johdettiin ja yllytettiin Moskovasta, Neuvostoliitto pyrki kypsyttämään Suomen samanlaatuisen kehitykseen, jonka se oli saanut aikaan Baltian maissa.

Neuvostoliitto on tehnyt yrityksiä puuttua jopa sisäisiin henkilökysymyksiinkin ja harjoittaa niihin nähden painostusta. Neuvostoliiton propaganda ja vakoilutoiminta Suomessa tuli yhä häikäilemättömämmäksi ja aktiivisemmaksi. Jokainen suomalainen, jonka neuvostolaiset ovat saaneet käsiinsä aina sotavangeista lähtien, on yritetty värvätä tai pakottaa harjoittamaan vakoilua Suomea vastaan. Neuvostoliiton propaganda on lietsonut vihamielisyyttä Suomen hallitusta ja hallitusviranomaisia kohtaan. Se on pyrkinyt levittämään bolshevismia ja bolshevistista ajattelua Suomessa. Viimeinen osoitus Neuvostoliiton jatkuvasti mitä erilaisimmissa yhteyksissä osoittamasta julkeudesta on aivan äsken Neuvostoliiton viralliselta taholta tehty esitys, että muudan aikoinaan vakoilusta erään Suomen suurimman vakoilujutun yhteydessä tuomittu, rangaistustaan kärsivä henkilö vapauttetaisiin ja päästettäisiin Neuvostoliittoon.

Neuvostoliiton poliittiset ja taloudelliset vaatimukset yli rauhansopimuksessa lueteltujen ulottuivat monille eri aloille ja kävivät Suomen turvallisuuden kannalta yhä arveluttavammiksi. Mainitsen niistä muutamia. Juhannusaattona viime vuonna Neuvostoliitto otti esille Ahvenanmaan kysymyksen, joka ei sisältenyt Moskovan rauhanehtoihin. Kun uuden vaatimuksen torjumiseksi vedottiin tähän seikkaan, niin ulkoasiainkomissaari Molotov kynnillisesti lausui, että neuvostohallitus ei ollut ottanut Ahvenanmaan kysymystä esille rauhanteon yhteydessä, koska tämä olisi voinut häiritsevästi vaikuttaa rauhanneuvotteluihin.

Neuvostoliitto vaati nyt, että Ahvenanmaa oli demilitarisoitava, siellä olevat puolustuslaitteet tuhottava ja Neuvostoliiton itse saatava kontrolloida kaikkea hävitystyötä. Näillä

vaatimuksilla Neuvostoliitto selvästi tahtoi varata itselleen tilaisuuden hetken tullen vaivattomasti vallata Ahvenanmaan saaret. Samoihin aikoihin, siis noin vuosi sitten, Neuvostoliitto esitti vaatimuksensa Petsamon nikkeli-kaivoksiin. Se ei tyytynyt vaatimaan osuutta kaivoksen tuotannosta, vaan sen vaatimuksilla oli suoranaisesti poliittinen leima. Neuvostoliitto vaati muun muassa, että se saisi käsiinsä kaivosten johdon ja asettaa niille viidenneksen henkilökunnasta. Tämän miesmäärän sijoittaminen Petsamon alueelle olisi merkinnyt sitä, että Neuvostoliitolla tosiasiallisesti olisi ollut myöskin sotilaallinen tukikohta Petsamossa.

Kuvaavaa Neuvostoliiton kaksikasvoiselle menettelylle oli, että se Petsamon nikkelin suhteen meille ja erälle asiasta kiinnostuneelle suurvallalle esitti vaatimuksiensa luonteen täysin eri tavoin. Toiselle sanoen olevansa vain taloudellisesti kiinnostunut Petsamon nikkelistä, toiselle esittäen asian täysin poliittisena, Petsamon alueeseen kohdistuvana toimenpiteenä.

Kolmas arveluttava vaatimus koski sotilaallisia rautatiekuljetuksia Suomen alueen kautta Hangon vuokra-alueelle. Näitä sopimuksia ei myöskään rauhansopimuksessa edellytetty. Kuljetusten vaarallisuus maamme turvallisuuden ja itsemääräämisoikeuden kannalta oli ilmeinen. Täten Neuvostoliitto eri tavoin pyrki heikentämään Suomen poliittista ja sotilaallista asemaa.

Samaan aikaan kuin tämä tapahtui, Neuvostoliitto kaikin tavoin pyrki taloudellisesti heikentämään meidän vastustuskykyämme. Ilman vähintäkään perustetta rauhansopimuksen määräyksissä se vaati sille luovutettavaksi huomattavan määrän rautatiekalustoa. Samoin se vaati korvauksia luovutetulta alueelta pois siirretystä tai hävitettyksi väitetystä omaisuudesta ulottaen korvausvaatimuksensa myöskin Hangon vuokra-alueelta siirrettyyn omaisuuteen, johon nähden Neuvostoliitolla ei missään tapauksessa voinut

olla mitään oikeuksia. Kuvaavaa näille vaatimuksille oli, että korvausta vaadittiin eräistä sellaisistakin koneista, jotka oli Karjalan teollisuuslaitoksista myyty ja kuljetettu pois useita vuosia ennen sodan puhkeamista. Ne olivat nähtävästi aikoinaan tulleet venäläisten vakoilijoiden lueteloihin, joiden perusteella korvausvaatimuksia tehtiin.

Edelleen vaati Neuvostoliitto itselleen arvokasta Vuoksesssa olevaa Vallinkoskea, joka kiistattomasti on kokonaisuudessaan Suomen puolella. Perusteena tälle vaatimukselle oli, että suomalaiset olivat aikoinaan suunnitelleet tämän kosken rakentamista samaan voimalaitokseen Ensonkosken kanssa, joka oli jäänyt Venäjän puolelle rajaa.

Täten Neuvostoliitto jatkuvalla painostuksella ja toistuvilla uhkauksilla pyrki yhä vahvistamaan asemaansa ja laajentamaan vaikutustaan Suomessa ja heikontamaan meidän muutenkin vaikeaa taloudellista asemaamme. Lukuisissa tapauksissa oli meidän pakko suostua Neuvostoliiton vaatimuksiin. Toisissa tapauksissa neuvottelut uuden sodan puhjetessa vielä olivat kesken.

Tottuneena pysymään antamassaan sanassa Suomen kansa tahtoi pitää sen sopimuksen, joka meidän Moskovassa oli ollut pakko tehdä. Me sovimme hiljaisessa mielessämme ja lausuimme sen lukemattomat kerrat julki, että meidän oli valloitettava Karjalan nimeen liittyvät menetyksemme takaisin kotoisella uudistus- ja raivaustyöllä uusien rajojemme sisäpuolella. Kylmästi harkiten tultiin tähän tulokseen. Kostoajatus ei ole esiintynyt eikä toimintaamme johtanut. Suomen taholta pyrittiin unohtamaan kärsityt vääryydet ja nöyryytykset, vaikka Neuvostoliiton vastoin kaikkia kansainvälisen oikeuden ja moraalien vaatimuksia aloittaman hyökkäyssodan haavat kirvelivätkin koko kansan sydämissä. Lähdimme siitä, että koska kerran elämme tässä maan kolleassa sukupolvesta sukupolveen välittömässä Venäjän naapuruudessa, niin suhteet siihen oli saatava järjestetyksi. Me

tahdoimme jälleen, tapahtuneesta huolimatta, ryhtyä rakentamaan pysyväistä rauhaa Neuvostoliiton kanssa.

Tämä rauhantahtomme joutui kerran toisensa jälkeen koetukselle, kuten edellä mainitsemistani alituisista vaatimuksista voi päätellä. Rauhantahtoamme osoittaaksemme ja siinä toivossa, että suostumalla vaatimuksiin olisi saatu avoin ristiriita torjutuksi tai ainakin lykättyksi ja suhteet Neuvostoliittoon joten kuten vakautetuiksi, me noudatimme suurta taipuisuutta. Mutta me emme rajoittuneet suhteitten rakentamiseen ainoastaan passiivisella taipuisuudella. Meillä virisi myös harrastus aktiiviseenkin suhteitten elävöittämiseen. Meidän taholtamme pyrittiin vuorovaikutukseen mitä moninaisimmilla aloilla. Kulttuurisuhteitten aikaansaamiseksi ja hoitamiseksi perustettiin yhdistyksen, Itämeren Piiri. Neuvostoliiton taholta kuitenkin torjuttiin tämän yhdistyksen aloitteet samoin kuin yksityisiltä tahoilta tulevat yritykset. Samalla tavoin Neuvostoliitto suhtautui hallituksen virallisiin lähentymispyrkimyksiin. Opetusministeriön Suomen ja Neuvostoliiton kulttuurivuorovaikutuksen edistämiseksi asettaman toimikunnan perusteelliset esitykset eivät saavuttaneet mitään vastakaikua Neuvostoliitossa, joka ei edes suostunut ottamaan vastaan Suomen opetusministeriä kulttuurisuhteitten kehittämiseksi neuvottelemaan. Niin ikään meidän taholtamme on mitä vilpittömimmin kaikista vaikeuksista huolimatta pyritty kaupallisten suhteitten kehittämiseen.

Kaiken ylläesitetyn perusteella näkyy selvästi Neuvostoliiton pyrkimyksien suunta meihin nähden. Suomen itsenäisyys oli tuhottava joko sisäisten mullistusten ja vaikeuksien tietä tai sitten väkivaltaisesti kukistamalla maa. Kun sisäisen vallankumouksen tie näytti menneen umpeen kansamme valtavan vapaudenrakkauden ja sisäisen eheytyksen vuoksi, niin Neuvostoliitto päätti lähteä ulkonaisen väkivallan tielle.

Tässä tarkoituksessa Neuvostoliiton pää- ja ulkoasiain-

komissaari hra Molotov Berlinin-neuvotteluissa marraskuun 12—13 päivinä 1940, siis vain 7 kuukautta Moskovan rauhahan jälkeen, vaati Saksalta vapaita käsiä päättää tilinsä Suomen kanssa ja likvidoida tämän maan. Me olemme Saksan valtakunnankanslerille mitä syvimmissä kiitollisuudenvelassa siitä, että hän silloin päättävästi torjui nämät Neuvostoliiton vaatimukset.

Suursodan syttymisestä lähtien on selvästi voitu todeta, mitkä ovat Neuvostoliiton pyrkimykset ja asenne tähän sotaan nähden. Neuvostoliitto näki mielihyvin sodan syttymisen ja se on kaiken aikaa pyrkinyt siihen, että sota laajenisi ja jatkuisi mahdollisimman kauan, niin että Euroopan kansat ja jos mahdollista Euroopan ulkopuolisetkin kansat täten olisivat aineellisesti ja moraalisesti heikentyneet, niitten vastustuskyky bolshevistista kiihoitusta vastaan vähentynyt ja ne tällä tavoin olisivat muodostuneet Neuvostoliiton imperialistisille pyrkimyksille helpoksi saaliiksi Neuvostoliiton katsoessa ajankohdan tulleen sen aseelliselle sekaantumiselle sotaan. Häikäilemättömästi Neuvostoliitto on eri tilanteita käyttänyt hyväkseen, ja näin meidänkin maamme joutui suurvaltasodan riehuessa muilla rintamilla yksinään taistelemaan Neuvostoliiton ylivoimaa vastaan. Me emme vihaa Neuvostoliiton paljon kärsineitä ja aina sorronalaisina eläneitä kansoja, mutta kaiken tapahtuneen jälkeen tuskin kukaan voi meiltä odottaa, että me pukeutuisimme surupukuun sen johdosta, että hra Molotov ja hänen kanssaan Neuvostoliiton politiikasta vastuulliset piirit nyt ovat joutuneet oman shakaali-politiikkansa uhreiksi.

Kun Neuvostoliitto Saksan ja Neuvostoliiton välisen taistelun yhteydessä nyt on levittänyt sotatoimensa Suomen alueelle hyökkäämällä rauhallisen kansamme kimppuun, on meidän velvollisuutemme puolustautua ja me teemme sen päättäväisinä ja yksimielisinä kaikin käytettävissä olevin moraalisin ja sotilaallisin keinoin.

Mahdollisuutemme selviytyä tästä toisesta puolustus-taistelustamme menestyksellisesti ovat tällä kertaa vallan toisenlaiset kuin viimein, jolloin yksin seisoimme idän suuren jättiläisen puristuksessa. Suur-Saksan valtakunnan sota-voimat nerokkaan johtajansa, valtakunnankansleri Hitlerin komennossa, käyvät rinnallamme menestyksellistä taistelua meille tuttuja Neuvostoliiton sotavoimia vastaan. Sen lisäksi eräät muut kansat ovat aloittaneet sotatoimet Neuvostoliittoa vastaan, niin että on muodostunut yhtenäinen rintama Jäämereltä Mustallemerelle saakka. Neuvostoliitto ei näinollen kykene asettamaan meidän puolustusvoimiamme vastaan sitä musertavaa ylivoimaa, joka viime kerralla teki puolustustaistelumme epätoivoiseksi. Nyt Neuvostoliitto on joutunut lukumäärältään tasavertaiseen taisteluun, jossa meidän oman puolustussotamme onnistuminen on varma.

Karaistuneet puolustusvoimamme käyvät yhtä rohkeina ja yhtä alttiina, mutta paremmin aseistettuina ja varustettuina kuin viime sodassa taisteluun isänmaan vapauden, kansamme elintilan, isiemme uskon ja vapaan yhteiskuntajärjestyksemme puolesta. Heitä samoin kuin kaikkia niitä miehiä ja naisia, jotka rintamalla tai kotiseudulla erilaisissa tehtävissä uhraavat innolla työnsä ja ponnistuksensa puolustuksemme hyväksi, sekä koko sisäisesti yhtenäistä kansaamme elähdyttää tällä ratkaisevalla hetkellä viime sodan asevelihenki ja ohjaa luja päätös pyrkiä yhä suuremman oikeudenmukaisuuden toteuttamiseen yhteiskunnassa.

Luottamuksemme puolustusvoimiimme ja niiden maailmanmainetta saavuttaneeseen johtajaan, sotamarsalkka Mannerheimiin on ehdoton.

Kansalaiset! Vuosisadat ovat osoittaneet, että paikalla, minkä kohtalo on kansallemme antanut, ei pysyvää rauhaa ole voitu saavuttaa. Idän paine on aina ollut meitä vastassa. Tämän paineen helpottamiseksi, ikuisen uhkan hävittämiseksi, tulevien sukupolvien onnellisen ja rauhallisen elä-

män turvaamiseksi me nyt käymme taisteluun. Ja meillä on tällä kerralla ehkä paremmat mahdollisuudet onnistumiseen kuin kenties milloinkaan ennen. Kohtalon Herra, jonka käsissä kansamme elämä on, johdattakoon meitä ja vieköön taistelumme lopulliseen voittoon.

Sisällysluettelo.

	Sivu
Esipuhe	5
Miksi taistellemme? Pääministerin Suomen kansalle 8. 12. 1939. pitämä radiopuhe.....	7
Suomi ja maailman yleinen mielipide. Pääministeri ottaa vastaan ulkomaiset lehtimiehet ja vastaa heidän teke- miinsä kysymyksiin joulukuussa 1939.....	12
Väkivaltarauha. Pääministerin eduskunnalle 15. 3. 1940 pitämä puhe.....	17
Kaatuneiden muistopäivänä. Pääministerin 19. 5. 1940 pitämä radiopuhe.....	23
Karjalan heimon kunnia. Pääministerin Karjalaisten juh- lassa 29. 6. 1940 pitämä puhe.....	27
Etsikkoaikamme. Pääministerin Suomen kansalle 18. 8. 1940 pitämä radiopuhe.....	38
Suomen kansan kohtalonyhteys. Pääministerin Aseveljien Liiton Itsenäisyysjuhlassa 6. 12. 1940 pitämä puhe	48
Maansurun päivänä. Yleisradiossa presidentti Kyösti Kallion kuolinpäivän iltana 19. 11. 1940 pidetty puhe.....	57
Ajan velvoitus. Tasavallan presidentin tehtäväänsä astues- saan eduskunnalle 21. 12. 1940 pitämä puhe.....	60
Suurten tehtävien edessä. Tasavallan presidentin Suomen kansalle 1. 1. 1941 pitämä uudenvuoden puhe.....	64
Vuoden 1940 valtiopäivien merkitys. Tasavallan presiden- tin eduskunnalle valtiopäivien päättäjätöissä 14. 1. 1941 pitämä puhe.....	72
Suomalaisen sotilaan vastuu. Tasavallan presidentin kade- teille ja merikadeteille 16. 5. 1941 pitämä puhe.....	76
Sankarivainajien muiston velvoitus. Tasavallan presiden- tin Kaatuneiden muistojuhlalla 19. 5. 1941 pitämä puhe. 79	
Ratkaisun hetkellä. Tasavallan presidentin Suomen kansalle 26. 6. 1941 pitämä radiopuhe.....	82

Suomen kansan aikakirjat, I-X.

Isänmaamme ihmeelliset vaiheet historian aamunsarastuksesta alkaen vapaus-sodan päättymiseen asti. Historiallisen kirjallisuuden pohjalla esittänyt professori Einar W. J u v a.

Suomen kansan aikakirjat, menneisyytemme loistava tulkki, on siitä lähtien, kun alkoi ilmestyä, ollut maamme eniten luettuja kirjoja. Se on todellinen koko kansan historia-lukemisto ja samalla arvokkaimpia kansallisia suurteoksiamme.

Se ei ole tavallinen ankaran kaavan mukainen historiankirja, vaan lukemisto, joka esittää historiamme tapahtumat keveämmin vedoin, yleistajuisemmin, hauskemmin. Erityisesti on syytä mainita teoksen tavatoman runsas, monipuolinen ja upea kuvitus, joka vielä suuresti lisää esityksen mielenkiintoisuutta.

Suomen kansan aikakirjat on hengeltään perinjuurin suomalainen historiateos. Uusimpiin tutkimuksiin nojautuen se tekee lukijalle ilmieläväksi Suomen kansan oman, omintakeisen historian ja sen merkityksen maailmanhistorian yleisessä kehityskulussa.

Osan hinta nid. 82 mk, kangask.
110 mk, nahkaselk. 125 mk.

KANSAMME JOHTAJIA

- Th. Rein: Juhana Vilhelm Snellman, I—II.* Kirjallisuutemme monumenttaalisin elämäkertateos, joka esittää meille suuren ajattelijamme ja kansallisen herättäjämme elämäntyön loistavatyylisesti ja yleistajuisesti sekä antaa erinomaisen läpileikkauksen koko hänen ajastaan. Arvokas kuvitus. Kolmas, korjattu painos. Molemmat osat yht. 220 mk, kangask. 290 mk, nahkaselk. 340 mk.
- Svinhufvud ja itsenäisyssenaatti.** Piirteitä P. E. Svinhufvudin ja hänen johtamansa itsenäisyssenaatin toiminnasta syksyllä 1917 ja keväällä 1918. Toimittanut *Erkki Räikkönen*. »Teos asettaa oikeaan valoonsa ne miehet, jotka mitä vaikeimmissa olosuhteissa ottivat kansamme johtajina ratkaisevan askelen, josta itsenäinen Suomi on tuloksena.» (*Uusi Aura*.) — Hinta 130 mk, kangask. 160 mk, nahkaselk. 180 mk.
- Ukko-Pekka.** Juhlava kuvateos, joka kuvin ja sanomalehtileikein esittää meille P. K. Svinhufvudin elämänkaaren. Toimittaneet *H. J. Viherjuuri* ja *Heikki Kekoni*. — Hinta sid. 71 mk.
- P. E. Svinhufvud 1861—1936.** Presidentin 75-vuotispäiväksi toimitannut juhlatoimikunta. Teoksessa on prof. Herman Gummeruksen kirjoittama elämäkerta sekä runsaasti kuvia P. E. Svinhufvudin presidenttikaudelta. — Hinta 33 mk.
- Sotamarsalkka Mannerheim.** Kuvateos C. G. Mannerheimin 70-vuotispäiväksi. Hieno ja kiintoisa kirja, jonka alkuosan täyttää prof. Herman Gummeruksen loistavan havainnollinen, runsaitten pikkupiirteitten elävöittävä esitys sotamarsalkan elämänvaiheista ja toiminnasta. Kuva-aineistossa on useita harvinaisia kuvia sotamarsalkkamme eri ikäkausilta, hänen lähimmästä ympäristöstään, työstään ja mieliharrastuksistaan. — Hinta 44 mk, kangask. 60 mk.
- Kyösti Kallio Tasavallan Presidenttinä.** Maisteri *Börje Sandbergin* toimittama kuvateos, joka lukuisten kuvien lisäksi sisältää kanslianeuvos Niilo Liakan elämäkertakirjoituksen, presidentti Risto Rytin radiopuheen ja presidentti Kallion jäähyväispuheen. — Hinta 35 mk, sid. 45 mk, kangask. 55 mk.

O T A V A

Hinta 22 mk, sid. 35 mk.